

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAŞTA MARMARA DENİZİ OLMAK ÜZERE
DENİZLERİMİZDEKİ MÜSİLAJ SORUNUNUN
SEBEPLERİNİN ARAŞTIRILARAK ALINMASI
GEREKEN
ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU**

(10 / 4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438)

TUTANAK DERGİSİ

**10'uncu Toplantı
3 Kasım 2021 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Demir'in, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin, Bakanlık olarak müsilaajla mücadele kapsamında yaptıkları ve yapacakları çalışmalar hakkında sunumu

**BAŞTA MARMARA DENİZİ OLMAK ÜZERE DENİZLERİMİZDEKİ MÜSİLAJ
SORUNUNUN SEBEPLERİNİN ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**
(10 / 4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438)

10'uncu Toplantı
3 Kasım 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Başta Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.36'da açıldı.

Komisyon Başkanı Mustafa Demir, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ilişkin açıklama yaptı.

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli tarafından, Bakanlık olarak müsilajla mücadele kapsamında yaptıkları ve yapacakları çalışmalar hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 17.58'de toplantıya son verildi.

3 Kasım 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.36

BAŞKAN: Mustafa DEMİR (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa CANBEY (Balıkesir)

SÖZCÜ: Jülide İSKENDEROĞLU (Çanakkale)

KÂTİP: Ayşe Sibel ERSOY (Adana)

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Sayın Bakanım, hoş geldiniz. (*)

Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarımız, sayın katılımcılar, değerli uzmanlarımız, basınımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Demir'in, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Bugün 10'uncu Toplantımızı yapıyoruz Sayın Bakanım. Biz Komisyon olarak 7 Temmuzda başladık ve nasip olursa inşallah 7 Kasım'da, bu hafta sonu itibarıyla da çalışmalarımızı nihayetlendireceğiz.

Çalışmalarımızı yaparken öncelikle kamu kurumları adına, Hükümet adına sizin Bakanlığınız, Orman Bakanlığının temsilcileriyle, Bakan Yardımcılarımızla başlamıştık. Arkasından Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının temsilcileriyle başlamıştık. Marmara Denizi Koruma Eylem Planı çerçevesinde oluşturulmuş bilim heyeti ile onların temsilcilerini ve bilim insanlarını davet ettik. Odalar ve birlikleri davet ettik. Yine, konunun uzmanlarını, bilim insanlarını ve özel gayret gösteren çevreye duyarlı insanlarımızı davet ettik. Ve müsila, müsila kendisini, kimyasını, biyolojisini, müsila etken olan nedenleri, bunların içerisinde insan kaynaklı olanların önemi ve... En sonunda da bütün Komisyon üyesi arkadaşlarımızın yoğun çalışmaları ve dikkatli takipleri neticesinde oluşacak raporumuzda da önerilerimiz olacaktır. Müsila özellikle insan kaynaklı etkenlerinin bertaraf edilmesi açısından yapılacak olan çalışmalarla ilgili önerilerimiz olacaktır.

Şu ana kadar yaptıklarımızı kısaca böyle izah ettikten sonra Sayın Bakanım, hoş geldiniz tekrar; değerli Bakanlık temsilcisi arkadaşlarımız, Genel Müdürlerimiz, Bakan Yardımcılarımız hoş geldiniz.

Söz sizde Sayın Bakanım, buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin, Bakanlık olarak müsila ile mücadele kapsamında yaptıkları ve yapacakları çalışmalar hakkında sunumu

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Değerli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Çok kıymetli Komisyon üyeleri, sizleri saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Bakanlığımızdan Komisyonunuzun çalışmaları kapsamına giren konularda yapılmasını talep ettiğiniz sunum için sizlerle bir aradayız. Bu vesileyle toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum. Sizlerle Tarım ve Orman Bakanlığı olarak çalışma konularımız içerisinde müsilağa mücadele anlamında yaptığımız ve yapacağımız çalışmalardan bahsedeceğim.

Değerli Başkan, kıymetli üyeler; sizlere ilk önce müsilağın etkilerinin en çok görüldüğü Marmara Denizi hakkında bilgi vereceğim. Marmara Denizi, 70 kilometre genişlikte, 250 kilometre uzunlukta, yaklaşık 11.500 kilometrekare yüzey alanına sahip stratejik bir iç deniz. Marmara Denizi'nin üst tabakasının yaklaşık ilk 25 metresinde İstanbul Boğazı'ndan gelen Karadeniz kökenli az tuzlu sular ile alt tabakada Çanakkale Boğazı'ndan gelen Akdeniz kökenli çok tuzlu sular bulunur. Marmara Denizi'ne kıyısı olan illerde yaklaşık 25 milyon insan yaşamaktadır -başta İstanbul olmak üzere- bir o kadar da turist geldiğini hatırlatmakta fayda var. Marmara Denizi'nden yılda yaklaşık 125 bin gemi geçiş yapmaktadır. Bütün bunlara son yirmi beş-otuz yılda etrafında gelişen sanayi de eklendiğinde Marmara Denizi önemli bir kirlilik baskısı altındadır.

Kıymetli Başkan, değerli üyeler; Bakanlık olarak bölgedeki deniz ve kara potansiyelinden gıda arz güvenliğini sağlamak ve ekonomik gelir elde etmek için azami ölçüde yararlanmaktayız. Yaptığımız düzenlemelerle Marmara Denizi'nde genel olarak hamsi, istavrit, sardalya türleri başta olmak üzere 62 türde ekonomik değere sahip deniz ürünü avcılığı yapılmaktadır. 2020 TÜİK verilerine göre, Marmara Denizi'nde avlanan su ürünleri miktarının yüzde 6,3'e düşmüş olmasına rağmen, doğrudan 22.213, dolaylı olarak da 100 bin kişiye gelir kaynağı oluşturmaktadır. Tabii, bunun yanı sıra, bölgede üretilen 8,4 milyon ton bitkisel üretimden 21,5 milyar lira gelir sağlanmaktadır. Ülkemizde bitkisel üretimin yüzde 7,5'u Marmara Denizi'ne kıyısı olan illerde üretilmektedir. Elde edilen gelir, ülkemizin bitkisel üretimdeki payının yüzde 9,1'ini oluşturuyor. Hayvansal üretim bakımından Marmara Bölgesinde toplam büyükbaş hayvan varlığımızın yüzde 7,7'si, küçükbaş hayvan varlığımızın yüzde 6,5'i, kanatlı hayvan varlığımızın yüzde 17,4'ü bulunmaktadır. Bu kapsamda, ülkemiz içindeki yüzde 4,7'lik payıyla yapılan hayvansal üretimden ülke ekonomisine 6,2 milyar lira gelir sağlanmaktadır. Bölgenin nüfus büyüklüğü ve bölgede turizm için önemli destinasyon merkezlerinin olması gıdaya talep konusunda üretimi her geçen gün artırmaktadır.

Tabii, bu üretimin yapılması için Marmara Bölgesi'nde hektara 131 kilogram gübre kullanılıyor. Marmara Bölgesi'nde modern tarım tekniklerinin diğer bölgelere oranla daha çok yapılıyor olması nedeniyle gübre miktarı dünya ortalamasına oldukça yakındır ancak Avrupa Birliği ve bazı ülkelerle kıyaslandığında daha az gübre kullandığımızı da söyleyebiliriz. Kimyasal gübre kullanımını azaltmak ve çevre dostu üretim modellerini teşvik etmek amacıyla organik ve organomineral gübre kullanımını destekliyoruz. Organik ve organomineral gübre kullanımını 2020 yılında ilk kez destek kapsamına alarak dekara 10 lira olarak açıkladık, destek tutarını 2021 yılında da 2 katına çıkararak dekara 20 lira yaptık. Bu sayede organik ve organomineral gübre kullanımını da 2 katına yakın artırmayı hedefledik.

Tabii, yaptığımız uygulamaların yanı sıra nitrat kirliliğini önlemek için Avrupa Birliği'nin nitrat direktifine karşı olarak Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği çalışmalarını yaparak bunu da yayınladık. Bu kapsamda Nitrat Bilgi Sistemi'ni oluşturduk, ülke genelinde yer üstü ve yer altı sularında 4.836 istasyondan alınan 30 bin numunede 200 bin analiz yapıyoruz. İyi tarım uygulamaları kodunu yayınladık, tarımsal eylem planlarımızı oluşturduk. Nitrat kirliliğini önlemeye yönelik olarak iyi tarım uygulamaları kodu kapsamında; en doğru arazi yöntemi, koruyucu toprak işleme, malçlama, toprak işlemesiz tarım, erozyonu önleyici tedbirler ve ekim nöbetlerini sayabiliriz. Hayvansal gübre yönetimi açısından da hayvansal gübrenin "Ne zaman, ne kadar, nasıl?" kullanımına yönelik tedbirler, hayvancılık işletmelerinde sızdırmaz nitelikte ve uygun

kapasite, en az altı aylık gübre deposu yapımı ve “sulama yönetimi” başlıkları altında da basınçlı sulama sistemlerinin kullanımı, fertigasyonun yani damla sulamayla gübre uygulamasının desteklenmesi tarımsal eylem planları oluşturulmuştur.

Marmara ve Susurluk havzalarında nitrata hassas bölgeler belirledik. Bu kapsamda, izleme ağı ve raporlama sisteminin kurulmasıyla beraber Marmara Bölgesi’nde toplam 321 istasyondan izleme yapılmaktadır. İyi tarım uygulamaları kodunda “arazi yönetimi” “bitki besin maddesi yönetimi” “hayvansal gübre yönetimi” ve “sulama” başlıkları altında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan kirlilik oluşmadan kirliliği kaynağında önlemeye yönelik koruyucu tedbirler yer almaktadır.

Nitrata Hassas Bölgelerin Belirlenmesi Projemizden elde edilen verilere göre, Marmara ve Susurluk havzalarında yer altı suyunun yüzde 90’ının, yer üstü suyunun ise yüzde 87’sinin AB standartlarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, tarımsal eylem planları oluşturulması kapsamında TÜBİTAK MAM’la birlikte Marmara ve Susurluk havzasında belirlenen nitrata hassas bölgelerde kirliliği önlemeye yönelik eylem planları hazırlanmıştır.

Tarımsal üretimden kaynaklı nitrat kirliliğini önlemeye yönelik tarımsal destekler kapsamında birçok destekleme yapmaktayız. KKYDP kapsamında, gübre deposu yapımı ve uygulama ekipmanlarına yüzde 50 hibe desteği veriyoruz. Bölgede en az 22 büyükbaş hayvana eş değer hayvancılık işletmelerine hayvansal gübre deposu yapma zorunluluğu getirilmiştir. Bunun yanı sıra, Marmara Denizi havzasında hayvansal gübre deposu yapma zorunluluğu olan 12 bin işletmenin hibe desteğinden faydalanmaları için çalışmaları başlattık. Modern basınçlı sulama sisteminin yaygınlaşması için, bölgedeki 7 ilde 130 bin dekar tarım arazisini sulayacak modern basınçlı sulama sistemlerine de yüzde 50 hibe desteği verdik.

Ayrıca, Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığıyla ilk beş aylık dönemde de basınçlı sulama sistemleri için 173 projeye 21 milyon lira düşük faizli kredi verildi.

Bitkisel üretimde gübre kullanımını azaltmak ve çevre dostu üretim modelleriyle çiftçimizi buluşturmak için Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları Projeleri yürütmekteyiz. Bu kapsamda, Marmara Bölgesi’nde 327 bin dekar alanda 367 bin ton organik ve iyi tarıma dayalı bitkisel ürün üretiyoruz. İyi tarım uygulamaları ve organik tarım için, dekara 150 liraya kadar destekleme ödemesi yapıyoruz. Hâlen bu üretim, Marmara Bölgesi’ndeki üretimin yüzde 4,4’üdür ancak bunu da yeni projelerimizde artıracamız.

Yine, çeltikte damla sulama yöntemine geçişi sağlıyoruz. Tava sulama yöntemine göre, yayılı yükte yüzde 20 azalma, su kullanımında yüzde 50 tasarruf ve maliyette yüzde 20 azalma sağlıyoruz.

Biyogaz üretimi kapsamında, Balıkesir, Bursa ve Tekirdağ illerimizde bulunan 5 tesis 1,7 milyon ton gübre işleme kapasitesine sahiptir. Marmara Bölgesi’nde denize kıyısı olan 39 ilçede ortaya çıkan toplam 1,7 milyon ton hayvansal gübrenin yüzde 73’ü enerji ve tarıma uygun forma dönüştürülüyor.

Değerli Başkan, kıymetli üyeler; maalesef, Marmara Denizi’nde oluşan kirlilik yükü ve iklim değişikliğinin de etkisiyle 2007’de kısa görülen müsilağ felaketini geçtiğimiz dönemde çok daha uzun ve görünür şekilde tekrar yaşadık. Benzer sorunlar, 1800’lü yıllarda Adriyatik’te, 2013’te Avustralya’da ve 2018’de Selanik’te de görüldü. Yapılan çalışmalar, buna neden olan kirliliğin sadece ülkemizden kaynaklı olmadığı, Karadeniz Bölgesi’ndeki ülkelerin ve Tuna Nehri yoluyla gelen kirliliğin de buna neden olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Mevcut verilerden ve çalışmalardan yapılan hesaplamalar, tarım sektörünün payının toplam içinde yüzde 8,3 olduğunu ortaya koymuştur.

Bildiğiniz üzere, ülkemizde görülen müsilağ probleminin çözülmesi için Bakanlığımız, paydaşlar ve bilim insanlarıyla birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca 22 maddelik Marmara Denizi Müsilağ Eylem Planı oluşturuldu. Bu kapsamda, Bakanlığımızın sorumluluğunda yürütülen 5, iş birliğiyle de yürütülecek olan 6 eylem bulunmaktadır. İlgili olduğumuz eylemlerdeki faaliyetlerimiz: 1'inci eylem, Belirlenen Yayılı Kaynaklı Kirliliğin Tespiti Alt Çalışma Grubu kapsamında Marmara Nehir Havza Yönetim Planı'nı hazırlıyoruz. Karada oluşan yayılı yükler belirlendi. Denize ulaşan yükleri de belirleme çalışmalarımız devam ediyor. Hazirana kadar da bunları tamamlamış olacağız.

Eylem 2: Marmara Denizi Bütünleşik Stratejik Planı'nın oluşturulmasına Bakanlığımızca gereken katkı verildi. Görev ve sorumluluklarımız doğrultusunda iş birliğimiz devam ediyor.

Eylem 3: Marmara Denizi'nin tamamının 2021 yılı sonuna kadar koruma alanı olarak belirlenmesi için Bakanlığımızca gerekli katkı, görüş ve öneriler verildi.

Eylem 5: Bu eylemle ilişkili olarak Bakanlığımızca Hassas Su Kütleleri ile Bu Kütleleri Etkileyen Alanların Belirlenmesi ve Su Kalitesinin İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik'in güncellenmesi için gerekli çalışmaları tamamladık. Yönetmeliğin yayınlanmasıyla Marmara Denizi kıyı suyu kütleleri hassas kıyı suyu kütlesi olarak ilan edilecektir.

Eylem 7: Bu kapsamda, kullanılmış suların yeniden kullanım alternatiflerinin değerlendirilmesi çalışması da tamamlanmış oldu. Çalışma çıktılarını da tüm belediyelerle de paylaştık.

Eylem 16: Peynir altı suyuyla alakalı, Değerli Başkanım, bir eylem var. Ancak peynir altı suyunun bir ticari değeri var. Bunların, çok küçük aile işletmeleri haricinde, bir gramı dışarıya dökülmez; bunların hepsi satılır, büyük bir çoğunluğu da İç Anadolu'daki "spray dryer" dediğimiz kulelerde kurutularak peynir altı suyu tozu hâline getirilir. Ama bununla ilgili de yine de TÜBİTAK'la birlikte Bakanlığımızın, TAGEM'in bir AR-GE projesini de tamamlamış ve yine de 3 proje hâlinde de bu iş devam etmekte.

Marmara Denizi Eylem Planı Koordinasyon Kurulunca oluşturulan alt çalışma gruplarından Müsilağın İnsan Sağlığına Etkilerinin Belirlenmesi Çalışma Grubu kapsamında -yani "Balık yiyebilir miyiz?" gibi bir soru bu dönem içerisinde hep geldi- 7 il, 23 bölgede il müdürlüklerimizce balık numunelerini aldık, Bakanlığımızın akredite olmuş laboratuvarlarında analiz ettik. Analiz sonuçları Türk Gıda Kodeksi Mikrobiyolojik Kriterler Yönetmeliği ve yine, Türk Gıda Kodeksi Bulaşanlar Yönetmeliği mevzuatımıza uygun bulundu. Çift kabuklu yumuşakça üretim alanlarında yapılan izleme çalışmaları sonuçlarına göre, alan sınıflandırma kriterlerine aykırı bir durum tespit edilmemiştir. Balıkçılık Faaliyetlerinin Kontrolü Alt Çalışma Grubu kapsamında da Bakanlığımız tarafından Marmara'da belirlenen 6 istasyonda su kalite verileri, su ürünlerinin yaşam koşullarında üremesi ve büyümesi üzerine etkileri araştırılmaktadır.

Daha önce de belirttiğim gibi, Marmara Denizi Eylem Planı'nda Bakanlığımız sorumluluğunda yürütülen 5 eylem bulunmakta. Eylem 14'teki iyi tarım uygulamaları, organik tarımla basınçlı ve damlama sulama sistemlerinin yaygınlaştırılmasıyla ilgili hususlarda, daha önce belirttiğim alanlarda faaliyet gösteriyoruz. Ayrıca, 2022 yılında, Marmara'ya kıyısı olan illere özel olarak, İyi Tarım Uygulamaları, Organik Tarımın Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projelerini de başlatacağız.

Kirliliği önlemeye yönelik modern sulama sistemleri kapsamında, toplam 53 projeye, 128.558 dekar araziye 2021 yılında yüzde 50 hibe desteği verilmiş, 2022 yılında da bu destekler devam edecek.

Marmara Denizi'yle ilişkili havzalarda yapay sulak alanlar oluşturularak kirliliğin denize ulaşmasının önlenmesini içeren 15'inci Eylem için pilot olarak Kocaeli ili Gölcük ilçesi içerisinde uygun bir alan belirlenmiş olup izinlendirme ve mülkiyetle ilgili çalışmalar devam etmektedir.

18'inci Eylem olan Marmara Denizi'ndeki Tüm Hayalet Ağların Bir Yıl İçerisinde Temizlenmesi Eylemi'nde Marmara Denizi'nde şimdiye kadar 150 bin metrekaare hayalet ağ belirledik ve bunun 21.500 metrekaresini de çıkardık. Konuya dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmak için bizzat kendim de dalış yaparak hayalet ağ çıkarma faaliyetlerine katıldım.

Balıkçılık alanındaki önemli eylemlerden olan balıkçılık faaliyetlerinin ekosistem temelli yapılarak koruma alanlarının geliştirilmesiyle ilgili eylemde müsilağdan önce de önemli faaliyetler ve denetimler yapıyorduk. Güncellenen Su Ürünleri Kanunu'yla bu konuda daha fazla ilerleme sağladık. Dolayısıyla, Marmara Denizi'nde balıkçılık için yeterince kısıtlama var. Bu konuda, Bakanlığımıza vermiş olduğu destek ve yetki için yüce Meclisimize yürekten teşekkür ediyorum.

Tabii, bu yasakları tek tek sıralayacak olursak:

- 1) Marmara Denizi'nde ışıkla avcılık yasak
- 2) Üreme ve beslenme bölgelerinde avcılık kısıtlamaları uygulanıyor.
- 3) Dip trolü ve orta trolü tamamen yasak.
- 4) 24 metreden sığ sularda gırgır avcılığı yasak.
- 5) Endüstriyel balıkçılığa dört buçuk ay izin verilmiyor.
- 6) Balık yetiştiricilerine izin verilmiyor.
- 7) Deniz patlıcanı avcılığı yasak.
- 8) İzlenmemiş alanlarda çift kabuklu yumuşakça toplayıcılığı yasak.
- 9) 1996'dan beri Marmara Denizi'nden kum ve çakıl alınmasına Bakanlığımız tarafından izin verilmiyor.

Ayrıca, Müsilağ Eylem Planı kapsamında ise Çanakkale ilinde mercan resiflerinin bulunduğu alanları balıkçılık koruma alanı olarak belirledik. Marmara Denizi'nden avcılık yoluyla elde edilen ve “dökme” olarak adlandırılan küçük balıkların avlanmasını ve balık unu/yağı fabrikalarına nakledilmesini yasakladık. Marmara Denizi'nde, 2021 yılında, şimdiye kadar, 25 beş bin denetim yaparak 66 gemiye el koyduk. Geçen yılla birlikte, Marmara'da el konulan gemi sayısı 168 oldu.

Kıymetli Başkan, değerli üyeler; Marmara Denizi'nden geçimini balık avcılığıyla sağlayanların yaşadıkları zararı bir nebze olsun telafi etmek için, devletimizin yanlarında olduğunu bilmeleri için müsilağdan etkilenen balıkçılara önemli destek açıkladık. Bu kapsamda, zarar gören balıkçılara ekonomik desteğin sağlanması konusunda tüm çalışmalarımızı yaptık. Marmara Denizi'ndeki küçük ölçekli balıkçılara verilecek destek miktarını tam 2 katına yani 2.000 ile 2.900 lira arasına çıkardık. Marmara'da 3.447 balıkçımız ödeme için başvurdu. Başvuran bölge balıkçılarına yaklaşık 8,2 milyon lira destekleme ödemesini de bu hafta içerisinde yapıyor olacağız.

Tabii, bu yaptığımız çalışmaların yanı sıra, Marmara Denizi Eylem Planı'yla Bakanlığımızca yürütülen sorumluluklar dışında, suçul, biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi için gerekli adımları atıyoruz. İstanbul'da yürüttüğümüz yapay resif projelerinde 2021 yılı içerisinde 510 resif, 41 antitrol bloğu denize bırakıldı. 2022 yılında 200 resif daha bırakıyor olacağız. Marmara Denizi'ne İstanbul kıyılarından 40 bin levrek, 3 bin kalkan, 75 bin midye bırakıldı; bırakılmaya da devam edilecek.

Mevcut projelerle birlikte, yatırım ve izin süreci devam edenler hayata geçtiğinde Marmara Denizi yıllık 45 bin ton midye üretim kapasitesine kavuşacak. Bunu da bu kapsamda, bir nevi bir biyolojik arıtma tesisi gibi düşünmemiz lazım. Böylece, saatte 22,5 milyar litre su midyeler tarafından filtre edilerek Marmara Denizi de temizlenmiş olacaktır.

Bilindiği üzere, geçtiğimiz ay, cumhuriyet tarihinin ilk Su Şurası'nı yaptık. Yedi aylık sürede, 1.631 kişi, 11 çalışma grubu 1,5 milyon saat çalışarak suyla ilgili her konu ve görüş masaya yatırıldı. Bu şûradan pek çok önemli tedbir ve sonuç çıktı ama en önemlileri, suyun tek elden yönetilmesi ve su kanununun çıkarılmasıyla ilgili oldu. Su kanununun çıkarılmasıyla birlikte suyun yönetilmesiyle ilgili yetki karmaşası ve çok başlılığın giderilmesiyle özellikle denizlerimizi besleyen iç su kaynaklarının korunması ve yönetimi çok daha etkin bir şekilde yapılabilecektir. Bu da su kanununu zorunlu kılıyor. Su Ürünleri Kanunu'nun güncellenmesinde olduğu gibi benzer bir desteğin yüce Meclisimiz tarafından su kanununun yasalaşması için sağlanması suyun korunması ve kullanılmasında bugün yaşadığımız pek çok sorunun giderilmesini sağlayacaktır. Böylece su kaynaklarımızın kalitesini korumak maksadıyla alıcı ortam bazlı deşarj standartlarına geçiş sağlanacak su kaynaklarımızın korunması, iyileştirilmesi ve sürdürülebilir yönetiminin sağlanması maksadıyla 25 havza için havza ölçekli yönetim planları tamamlanıp uygulanmaya konulacak. Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında kullanılmış suların uygun kaliteye getirilerek tarımsal sulama başta olmak üzere yeniden kullanımı sağlanacaktır.

Değerli Başkan, kıymetli üyeler; başta Marmara Denizi olmak üzere çevre ve insan sağlığına zarar vermeyen üretim modellerini destekleyerek ve doğal kaynakları koruyarak sürdürülebilirliğin tesis edildiği bir tarım sektörüyle faaliyetlerimizi yürüteceğimizi belirtmek isterim. Bu kapsamda başta Marmara Denizi olmak üzere denizlerimizdeki müsilağ sorununun sebeplerinin araştırılması ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan ve değerli çalışmalar yapan Meclis Araştırması Komisyonu çalışmalarının ülkemiz için hayırlara vesile olmasını diler, sizleri saygıyla selamlarım.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Şimdi Komisyonumuzun değerli üyelerinin soruları olacaktır.

İstanbul Milletvekilimiz Sayın Hayrettin Nuhoğlu...

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, eylem planlarıyla ilgili Bakanlığınıza düşen konular hakkında açıklama yaptınız. Bunlardan bir tanesi olan “Zeytin kara suyu ve peynir altı suyu kaynaklı kirliliğin önlenmesi için atık su azaltımını gerçekleştirecek teknolojik dönüşümler sağlanacaktır.” denilen 16'ncı maddeyi de ifade ettiniz. Özellikle Marmara'yı Susurluk ve Ergene havzalarının nasıl kirlettiğini ve bu kirlilik de yüzde 20'ye yakın bir payı olduğunu söylüyor bu konunun uzmanları. Burada sağlanacak ama nasıl sağlanacağı konusunda yeterli bir açıklama göremedim. Bu konuda söyleyecekleriniz var mıdır?

İkinci sorum balık çiftlikleri hakkındadır. En son geçen hafta Trabzon'un Sürmene ile Of ilçelerinin keşiştiği Çamburnu mevkinde kurulmakta olan 6 adet balık çiftliğiyle ilgili bir eylem hazırlığı yapılıyordu. O eylemi organize eden Gökçe Erhan'ın o gece, pazarı pazartesiye bağlayan gece ailesinden kalma yüz elli yıllık tarihi evinin yanması dolayısıyla iş biraz gündem değiştirmiş oldu fakat balık çiftliklerinin Karadeniz'i kirliteceği iddiasıyla orada ciddi bir çalışma var, bir itiraz var. Diğer taraftan akarsularda da benzer bir iddia var. Deniz kıyılarında kurulmuş olsun akarsularda kurulmuş olsun bu balık çiftliklerinde balık hastalıkları ve zararlılarına karşı kullanılan ilaçlardan tutun da gemilere kadar denizin çok etkin bir şekilde kirlletildiği, ekolojik dengenin değiştirildiği iddiaları var. Bu iddialara karşılık bu balık çiftlikleriyle ilgili kesin bir çözüme ulaşmak için çalışma yapılmakta mıdır?

Üçüncü sorum: Tabii ki gıda söz konusu olunca Tarım Orman Bakanlığı çok büyük bir sorumluluk üstlenmiş oluyor. Burada da denetimler, analizler öne çıkıyor. “Gıda güvenliği” deyince elbette ki personelle bu işler olur. Personelde gıda mühendisleri ve su ürünleri mühendisleri öne çıkmaktadır ama her iki meslek grubundaki mühendisler son yıllarda büyük bir infial hâlindeyler. Okullarından

mezun olmakta ama iş bulamamaktadırlar. Gıda mühendisleri bir platform oluşturmuşlardı ben de gördüm, su ürünleri mühendisleriyle de gördüm. Benzer iddialarla, kendilerine iş verilmediğini, özellikle devlet kadrolarında bu kadrolar açılmadığını ve bu konuda gerçekten çok sıkıntı yaşadıklarını gördük. Bu konuda aslında söylenecek başka bir şey var: Geçen yıl gene orman mühendisleriyle ilgili -sizin Bakanlığı doğrudan ilgilendirdiği için söylüyorum- bir imtihan açıldı. Binin üzerinde mühendis alınacaktı, 3 bin civarında mühendis müracaat etti. Fakat mülakata geçileceği sırada taban puan 70'ten 60'a düşürüldü. KPSS'den 90'ın üzerinde puan alan; 96, 97, 98 puan alan ama puanının alt tabanının 70'ten 60'a düşürülmesiyle 60 puanın hemen üzerinde puan alanlar mülakatta çok yüksek bir ortalama ile işe alındığı hâlde 90'ın üzerinde KPSS puanı olanlar ya 60 civarında verilerek elendi ya da 60'ın altında 59, 58 verilerek elendi ve bu konuda çok sayıda orman mühendisiyle gördüm, iddiaları şuydu: "Listeleri sendika hazırlıyor." Şimdi, Sayın Bakan, size net olarak soruyorum: Personel konusunda sendika mı liste hazırlıyor? Bir iddia daha: Tarikat ve cemaat yapılaşması var. Bakan olarak sizin bilginiz dışında mı geliyor bu olaylar? Bunun gerçeğe ilgisi var mıdır?

Diğer bir sorum, bugün Osmaniye'den gelen bir çiftçi heyeti vardı. Yer fıstığı üretiminin yüzde 80'ini yaptıkları hâlde geçen seneki satış fiyatlarının yarısına ancak satabildiklerini söylüyorlar. Gene yakın zamanda fındık üreticileriyle görüşmüştük. "26,5 lira fiyat verildi ama bir yabancı ortaklı firma 25 liraya alıyor." dedi. Çay konusunda aynı sıkıntı yaşandı 4 lira fiyat verildi, 2,5 liraya alındı özel sektör tarafından.

Sarımsakçılarla... Geçen hafta İstanbul'da Kastamonulular Günü'nde sarımsakla meşhur Taşköprü'yü ziyaret ettim. Belediye Başkanı çok ciddi şikâyetlerde bulundu. "Geçen sene sattığımız fiyatın yarısına, yarı fiyatına satabiliyoruz çünkü üretim daha fazla oldu." dedi. Tabii, bu ürünün fiyatı ve satışı, desteklenmesi konusu çok önemlidir ama bununla beraber hemen planlama öne çıkıyor. Tarım Bakanlığı böyle bir ürün planlaması yapıyor mu? Yapıyorsa bu üretici her yıl bir başka konuda, bu sene sarımsakçı, yer fıstıkçısı vesaire ama her sene birkaç üretici "Boşa ürettik." diyerek ürünlerini ya döküyorlar ya da tarlada çürütüyorlar. Bu, Bakanlığımızda üreticiye haklarını verecek, ürün garantisi verecek planlama yapılmıyor mu? Bunu yapacak bir kadro mu yok, yoksa gerek görülüyor mu? Ve buna bağlı olarak diğer bir sorum, ithalat konusunda özellikle sizin Bakanlık yaptığınız dönemde çok ciddi iddialar ortaya atıldı mısır konusunda. Yani mısırı ithal ediyorsunuz, bizim üreticimizden aldığınız fiyata yakın veya daha altındaki fiyatla piyasaya sürüyorsunuz. Niye ithal ediyorsunuz? İthal etmek yerine bizim üreticiyi destekleseniz de üretici daha iyi üretse kendi mısırımızı tüketsek olmaz mı? Bu konuda ne diyeceksiniz?

En son geçen hafta bir Cumhurbaşkanı kararıyla ayçiçeği yağının diğer sanayi yağlarıyla beraber gümrük vergileri sıfırlandı iki ay içerisinde. Niye bizim ayçiçeği üreticisi tam pazara sürdüğü sırada ayçiçeği üzerindeki gümrük vergileri sıfırlanarak ithalat teşvik edildi? Birileri mi çok zengin olsun isteniyor? Bizim üretici bu arada ezilsin mi? Maksat nedir? Bunu anlamakta zorlanıyorum. Bu konuda açıklama bekliyorum.

Diğer taraftan gene sorularımız aslında o kadar çok ki yani kırsal kesimde hayvancılıkta çok zorlanılıyor, gerek hayvan hastalıklarıyla ilgili çok doğru tedbirler duyamıyoruz, diğer taraftan bu saydığım üreticiler gibi hayvancılıkta hak edilen kazançlar sağlanamadığı için kırsal kesimden şehirlere göç devam ediyor, şehirlerde yaşanan sıkıntılar zaten ortada. Buna karşılık üreticilerin gerek hayvan gerekse diğer ürünlerin o bölgelerinde borsa kurmayı düşünür müsünüz bunları teşvik etmek için, desteklemek için? Bu üretici örgütleri konusunda ne düşünüyorsunuz? Bunları teşvik edip öne çıkarmak, bu kapsamda kooperatifçiliği de desteklemek geçen haftalarda Mecliste görüştüğümüz bir konuydu bu, Bakanlık olarak bu konulara öncülük etmeyi düşünüyor musunuz?

Sona doğru geliyorum, aşı konusunda gerçi sizin Bakan olmanızdan önce olan bir olaydır ama Bakanlık neticede bir süreçtir, bu Pendik'te bir aşı merkezimiz var, üretim merkezi. Bu enstitü yaklaşık yüz yirmi, yüz otuz senelik bir enstitü ve çok başarılı bir enstitü, bu kapatıldı, daha doğrusu üretim yapılmıyor artık. Tam da bizim bu salgınla, pandemiyle karşılaştığımız sıralarda çok gündeme geldi. Ben o sıralarda sizin Bakanlık yaptığınız dönemde bir soru önergesi verdim ve bu aşığı dikkat çektim, niye kapattınız, niye bunu biz devletin elinde bu kadar önemli bir enstitü varken burada aşı üretimi niye sonlandırıldı? Siz de verdiğiniz cevapta dediniz ki: "Özel sektör bu aşıları üretiyor ve tedarik ediyor, ithal ediyor. Burada bir sorun yaşanmaz." Gerçekten, biz üretebildiğimiz hâlde -hatta dışarıya satabildiğimiz ki bu konuda örnekleri o kadar çoktur ki biz Çin'e bile aşı göndermişiz zamanında- bu aşı üretiminden niçin vazgeçildi? Yeniden bir dönüş imkânı var mı, böyle bir düşünceniz var mı?

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Bir defa...

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Bitmedi Sayın Başkan, müsaade ederseniz yani Bakanı bulmuşken soralım biraz.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Haftaya da buradayız, ayın 9'unda da buradayız.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bütçe görüşmelerine katılıp orada sorsanız daha isabetli olur. Müsilajın dışında konular bunlar.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Sayın Şeker, yani ne fark eder? Burada Komisyon olarak biz Bakan gelmişken sormayalım mı yani?

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ama bu özel bir Komisyon, konusu özel.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Müsilaj Komisyonu adıyla kurulduğu için daha...

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Evet, üyelerimizin istekleri üzerine son bir soru sorup kapatıyorum o zaman, aslında soracağım başka sorular da vardı.

Sayın Bakan bu sorun... Geçen hafta 25-27 Ekim tarihleri arasında İstanbul'da İslam İşbirliği Teşkilatı 8. Gıda Güvenliği ve Tarımsal Kalkınmadan Sorumlu Bakanlar Konferansı düzenlendi. Bu Konferansı organize etmek üzere bir ihale yapıldı. İhale sizin Bakanlığa bağlı Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından 30 Eylülde gerçekleştirildi ve ihaleyi bir firma kazandı. Kamu İhale Kurumu bunu onayladı fakat hemen sonra iptal edildi. Davet usulüyle yani birkaç firma, 3 firma çağırıldı ve ona göre ilk kesinleşen ifadede 2 milyon daha yüksek fiyatla, o tabiri kullanmak zorundayım, yandaş olarak adlandırılan bir firmaya ihale verildi. 3 milyon 342 bin 740 liraya ihale edilmişken 5 milyon 400 bin liraya, 2 milyon 200 bin lira farklı bir fazla fiyatla bir başka firmaya verildi. Bakan olarak bu ihaleden haberinizi oldu mu? Olduysa müdahale edemiyor musunuz veya etme gereğini duymuyor musunuz?

Şimdilik bu kadar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Çok teşekkür ederiz.

Sayın Milletvekilimiz Hayrettin Bey birbirinden kıymetli sorular sordular, şüphesiz önemli sorular ancak Sayın Bakanım, biz sizden müsilajla şu veya bu şekilde ilintili olan soruların öncelikle burada cevaplarını alalım, diğer konuları da yine arzuunuza bırakalım, isterseniz bize yazılı olarak daha sonra da iletebilirsiniz.

Ben değerli arkadaşlarımdan özellikle, hassaten rica ediyorum, konumuz müsilaj, gerçekten son derece, önemli alt kırılımlarıyla belki birçok konuyu ilgilendiren önemli bir konuyu tartışıyoruz. Müsilaja odaklanırsak sonuç alma açısından son derece önemli olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Peynir altı suyuyla alakalı soru şu: Burada TAGEM’in de bir projesi var ama dediğim gibi, bu, hakikaten, ticari değeri olan bir mamul. Peynir altı suyu belki yirmi-yirmi beş sene önce, hakikaten, sokaklara dökülen, kanalizasyonlara giden ve ciddi bir kirlilik yaratan bir unsurken şu an bu, İç Anadolu’da sürekli olarak kullanılan ve ticari emtiaya dönüşen bir konu. TAGEM Enstitüsü tarafından yine bunun değerlendirilmesi maksadıyla İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ortaklığıyla “TÜBİTAK 1001” kapsamında bir proje yürütülüyor. Bu projedeki çözüm önerisi şu: Peynir altı suyu çeşitli şekillerde değerlendirilebilmekte ama tuz içeriğinin giderilerek biyolojik arıtma uygulanması ve yapay sulak alanlar ya da dinlendirme havuzlarında depolanarak sonrasında açığa çıkan suların alıcı ortam kalite kriterlerini sağladığı analiz edilerek tarımsal sulama suyu olarak depolanması veya derin kuyu sondaj yoluyla yer altı sularını desteklemek için kullanılması mümkün.

Yine, zeytin suyu, kara suyu kaynaklı kirlilik önlenmesi kapsamında da 3 fazlı ve 2 fazlı sistemler kullanılıyor zeytinyağı üretiminde. Bu 3 fazdan 2 fazla dönmek veya birbirinden diğerine dönmek aslında çok basit, aslında dekantördeki 1 tane cıvata değişiyor. Bakanlığımızın müşteri kurum olduğu “KAMAG 1007” destekli yürütülen projede zeytin kara suyu ve kompost atıklarının giderilmesine yönelik çözüm yolları araştırıldı. Fabrikalarda kullanılan dekantörlerin yüzde 78’inin yerli üretimi olduğu, 3 fazlı dekantörlerin de yüzde 78’inin 2 fazlı dekantörlere dönüştürülebileceği, yüzde 20’sinin kısmen dönüştürülebilir, yüzde 2’sinin ise dönüştürülemez olduğu belirlenmiştir. Atıkların azaltılması için yeni öneriler geliştirildi ama buradaki önerimiz, tüm işletmelerin 2 fazlı sisteme geçmesi, yatırım desteği sağlanması. Tuz ve kostik içeriği olan, kimyasal olarak giderilen zeytin kara sularının ileri biyolojik arıtma işlemiyle sulama suyu kriterlerinin sağlanması durumunda yapay sulak alanlarda bekletilerek doğal filtrasyon işlemi uygulanması sonrasında açığa çıkan suların doğaya bırakılması yerine tarımsal sulama suyu olarak depolanması önerilmektedir. Geçmişte Bakanlığımız kabul etmiyordu bunu yani yirmi sene önce “Zeytinin bu kara suyundan, her şekilde, ciddi bir buharlaşmayla kurtulun.” gibi bir bakış açısı vardı ama bugün aslında bunun -oksijen ihtiyacı- diğer açılardan, belli işlemlerden geçtikten sonra tarımsal sulama suyu olarak kullanılabilmesi konusunda neticeye varılmış durumda. Burada doğru bir depolama sistemiyle kara suyunun bana göre ciddi bir zararı yok. Biz ezelden beri, geçmişte kendi arazilerimizde bu kara suyu sulama maksadıyla da kullandık.

“Balık çiftlikleri denizleri kirliliyor mu?” Balık çiftliklerinin elbette bir atığı var ama bu organik atık, bunun doğaya olan zararı insanın zararından çok daha az, insanın turizm tesislerinden daha az. Bir organik atıktır, sahada çok çabuk yok olabiliyor. Biz tabii ki eskiye oranla artık bütün balıkçılık tesislerini 2,5 kilometre, 5 kilometre, mümkün mertebe en açığa konumlandırarak bunları yapma ciheti içerisindeyiz.

“Gıda güvenliğiyle ilgili personel konularında mezun olan öğrenciler iş bulamamaktadır.” diyorsunuz. Burada tabii ki şu var: Yani mezun olan öğrencilerin bir kısmının devlet kadrolarında idame ettirileceğini doğal karşılamak lazım ama sektörün bütün mezunlarının da devlet tarafından istihdam edileceği gibi bir beklenti içerisine hiçbirimizin girmemesi lazım.

Bakın, 4 milyon memurumuz var ve bütçemizin de önemli bir kısmı memur maaşları... İhtiyaç oldukça devlet bu konuda planlama yapar, biz de şey yaparız. Bizim hissiyatımız şudur: Ben geldiğimde bu konuda biraz fazlalık hissediyordum. Üç senede biraz da emekli verdiğimiz için genç dimağlardan yavaş yavaş alabiliriz diye düşünüyorum. Bu konuyla ilgili karar sadece bize ait değil, ilgili tüm kamu kurumlarına taleplerimizi gerek yazışmayla gerekse ihtiyaç planlaması doğrultusunda iletiyoruz. Yapmış olduğumuz planlamalar da sadece bu değil, YÖK’le de oturup konuşuyoruz “Senede ne kadar mezun verilmesi lazım? Bunun ne kadarı kamu istihdamı olabilir ne kadarı özel sektör istihdamı olabilir?” diye. Bunlara da arkadaşlarımız çalışıyor.

Orman mühendisleriyle alakalı genel bir bulgunuz varsa biz hemen memnuniyetle soruşturma açarız.

“Listeleri sendika hazırlıyor mu?” Yani listeyi sendika nasıl hazırlayabilir, bilmiyorum ama bugün itibarıyla baktığımız zaman bizim memurların ekserisi -ya o sendika ya bu sendika- hepsi zaten bir şekilde sendikalı. Yeni alınanları da sendikanın hazırladığına dair bende bir bulgu yok ama siz “Şurada şu olmuş.” diye bir kanıt getirebilerseniz biz memnuniyetle bunu araştırırız.

Tarikat ve cemaat yapılanmasının olmamasını biz her zaman tercih ederiz. Bizim bir tek şeyimiz var, bu bayrağa hizmet edecek olan adamları istiyoruz, başka birilerini dinleyecek insan istemiyoruz devlette. Orada çok netiz, net olduğumuzu da biliyorsunuz zaten.

Osmaniye’de yer fıstığından memnun olmayanlar biraz var, bu bana da geliyor.

Fındık konusunda 26,5 verdik; gelsinler, biz almaya devam ediyoruz, hiçbir sıkıntı yok. Şu an Toprak Mahsulleri Ofisi depolarımız artık boşalmaya başladı yani şu anlamda boşalmaya başladı: Gelen giden azalmaya başladı, getirsinler biz alırız memnuniyetle, o bir baz fiyattır.

Çayda da 4 lira verdik, cumhuriyet tarihinin en çok çayını bu sene aldık yani normalde 600-650 bin ton alıyorduk, 860 bin ton çay aldık, bir miktar da özel sektör alıyor. Özel sektör bizim fiyatlarımıza uymakla beraber bir sene vadede bunu alıyor veya “Peşin alırsam şu fiyata alırım.” diyor. Burada tabii ki özel sektörün de bir şekilde yaşaması lazım ama biz burada müstahsili mümkün mertebe desteklemek maksadıyla bu yıl alabileceğimizin en fazlasını aldık, bu da fabrika kapasitelerimizi sonuna kadar kullanmak demek neredeyse.

“Planlama yapılıyor mu?” konusu tabii, uzun bir konu, burada da konuşuruz ama şunu söylemek lazım: Bakın, biz sahibi olmadığımız bir alanı planlamaya çalışıyoruz çünkü devlet üretici değil, devlet çiftçi de değil; çiftçinin kendisi karar veriyor. Biz sadece doğru planlamaya yol açacak destek sistemiyle bu planlamanın varmak istediğimiz bir kısmına varmaya çalışıyoruz yani devletin elinde sihirli değnek yok. Bu, bir anayasal haktır, adam arazisine istediğini de eker, istediğini de diker. Biz deriz ki “Sana burada biraz pozitif ayrımcılık yapıyoruz, lütfen bunu eker misin?” “Lütfen”in ötesinde bir planlamamız olamıyor, biraz da tabii ki burada destek sistemiyle şey yapıyoruz. Burada en güzel planlama, sözleşmeli üretim. Sözleşmeli üretimle ilgili yasa tasarımız Mecliste bekliyor, inşallah bu dönemde değerlendirilir ve sözleşmeli üretimle ilgili gerçekten çiftçinin, üreticinin alın terini koruyacak bir yasa çıkarabiliriz diye düşünüyorum.

Gümrük vergileri Allah’ın emri değil yani biz maliyet esasına göre çiftçimize çalışıyoruz. Çiftçimizin bazen yüzde 150 gümrük vergisiyle desteklendiği durum olabilir, bazen de yüzde sıfır gümrük vergisiyle. Öyle yıllar var ki mesela, doların 1,5 lira olduğu, çiftçinin maliyetlerini karşılayamadığı bir ortamda, 2010 yılında buğdayı yüzde 130 gümrükle devlet bunu desteklemiştir.

Bugünkü şartlarda çiftçinin maliyetlerinin çok ötesinde bir kârla -çiftçinin eline bir kâr da geçirmek güzel, biz her zaman isteriz- üreticinin bu kadar çok kazandığı bir ortamda, diğer taraftan, tüketicinin şikâyetlerinin başladığı noktada da durmamız lazım. O yüzden, bugün ayçiçek müstahsilinin de herhangi bir zararı yoktur, Türkiye’de “Ben zarar ediyorum.” diyen ayçiçek müstahsili de yoktur, olamaz da çok net. Bütün bu şeyleri biz çok iyi takip ediyoruz. Yani gümrük vergileri veya buradaki koruma duvarları Allah’ın emri değildir, çiftçinin korunması maksadıyla zaten yapılır bunlar. Özellikle pandemi ve pandeminin etrafında yaşadığımız ve tüm dünyada emtia fiyatlarının fırladığı ve patladığı bir dönemde sizin bana üreticiden çok tüketicinin problemlerini getiriyor olmanız lazım çünkü bu şartlar altında bugün itibarıyla sahada neredeyse çiftçimizin zarar ettiği ürün yoktur. Zaman zaman tek tük şeyler çıkıyor, işte “Yer fıstığını geçen seneki fiyatlarıyla satamadım.” dediler doğru, bununla ilgili bir alım talebi bize geldi, “Alabilir miyiz, alamaz mıyız?” diye arkadaşlar çalışıyor ama genelde bu çalışmalar bir seneden evvel bitmiyor.

Hayvancılıkta son üç senede büyükbaşta yüzde 8 büyümemiz var, küçükbaşta yüzde 30’a yakın bir büyümemiz var. Üretici örgütleri ve kooperatiflerinin başımızın üstünde yeri var maalesef burada verimi yakalayamadık, hep birlikte daha verimli bir ortama gitmemiz lazım.

Aşı... Pendik’teki enstitüsü kapanmadı, faaliyetlerine devam ediyor. Buradaki şeyden vazgeçilme unsuru biraz da Pendik’in eski bir altyapısı olması, yeni yatırım gereksinimlerinden dolayı “GMP” (Good Manufacturing practice) şeylerini karşılayamadığından dolayı yatırımdan vazgeçilmiş veya yatırım yapılmamış ama buradaki bilgi birikimi şu veya bu şekilde Türkiye’de yerli ve millî olarak özel sektöre de transfer edilmiş gözüküyor. Yatırım yapılması lazım mıydı? Belki de lazımdı yani bu, geçmişte olmuş bir olay. Yapılabilir miydi? Belki de yapılabilirdi. Sağlık Bakanlığının da bu konuda çalışması var ama eskiden gelen burada ciddi bir müktesebat var. Biz bu müktesebatın Bakan olur olmaz zaten farkına da vardık, gerekli arkadaşlarımıza, ilgili kurumlara, bakanlarımıza da ilettik.

Gıda Güvenliği Konferansı’yla alakalı... Ben, tabii, sizden “Gıda Güvenliği Konferansı nasıl geçti?” “Ülkeyi nasıl temsil ettiniz?” “Ne kadar güzel konuşmalar yaptınız orada?” “Türkiye’yi nasıl temsil ettiniz?” gibi sorular beklerdim.

Bir şey yapıldıysa bir sebebi vardır yani illa “Arkadaşlarımızın gerisinde bir problem olacak, şu olacak.” falan değil, bazı kıstaslardan dolayı ve ihaleye yetiştirilemediğinden dolayı bu ihale 3,5 yerine 5,5 liraya bir başka firmaya ihale edildi. Tamamen mevzuata uygun bir şekilde ihale edilmiştir, hem Bakanlığımızın hem de benim yetkim dâhilindedir. Burada hiçbir arkadaşım açısından hiçbir şeyi de kabul etmem.

Teşekkür ediyorum.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum Bakana çünkü gayet güzel bir üslupla cevaplandırmaya çalıştı. Ben sorduğum soruların bazılarına cevap alamadığımı düşünüyorum ama bu konuyu uzatmanın bir gereği yok, maksat hasıl olmuştur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ederim anlayışınız için.

Adana Milletvekilimiz Sayın Müzeyyen Şevkin, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hoş geldiniz Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri; İlhami Vekilimin de sırasını aldım, inceliğiniz için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi, gübre ve nitratla ilgili bir çalışma yaptığınızı ifade ettiniz. Bu iyi tarım uygulamalarında yüzde kaç başarı elde edildi ya da hedefimizin yüzde kaçındayız? Bunu merak ederim Sayın Bakan.

Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği var, aynı zamanda içme suyu havzalarının korunmasına dair yönetmelik var; biri 2004 yılında çıktı, biri 2017 yılında. Aslında İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik çok daha eski tarihli ama birtakım güncellemelere uğradığı için 2017’de tekrar Resmi Gazete’de yayınlandı. Kısa mesafeli koruma alanı 0-700 metre arası herhangi bir göl, baraj, gölet ve benzeri gibi yerde ne tür tarımın yapılacağı, ne tür tarımsal ilaçlamanın kullanılacağı, ne tür balıkçılığın yapılacağı, hangi sanayi tesislerinin olacağı bu alanda; benzer şekilde 0-1.000 metre ve havzanın bütününde uzun mesafeli yani kısa, orta ve uzun mesafeli havza koruma alanları kanunla belirlenmiştir. Bu, bugüne kadar uygulanmıyor muydu? Bir “su forumu” mu dediniz? Pardon neydi o?

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Su Şurası.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ha, Su Şurası yaptığınızı ifade ettiniz ve orada yeniden bir kanun taslağı oluşturulduğu ifade edildi. Hani bunlar bugüne kadar uygulanmıyor muydu? Buna dair bir soru sormak isterim. Bu Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği hükümleri var zaten ve su havzalarının korunmasına dair yönetmelikler var. Buna ilişkin Türkiye neresinde de yeniden bir revize istendi? Önemli olan uygulama yani kanunun eksikliği mi, yoksa uygulamalardaki ya da denetimdeki eksiklik mi; bunu sormak isterim.

1996 yılında kum, çakıl alınmamasına dair bir yasak getirildiğini ifade ettiniz ama mesela buraya stabilize ve inşaat atıklarının atılmasına dair bir yasaklama var mı? Bu ne kadar kontrol ediliyor? Daha önce de sormuştum ben yine bu Komisyonunda.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Kum ve çakıl Marmara Denizi’nden.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Biliyorum. Denizden, içinden alınması kadar buraya stabilize ve inşaat atıklarının atılması da aynı önemde bence; oradaki fauna ve florayı koruma adına bu da çok önemli. Buna ilişkin bir çalışma yapıyor musunuz?

Bir de balıkçılığa Eylem 20 kapsamında destek verdiğinizi ifade ettiniz, bu bir kereye mahsus bir şey mi? Sürdürülebilir balıkçılığa dair yani bu insanların geçimini de bir şekilde sağlaması gerekiyor. Bir düşük rakam olduğunu gördüm açıkçası. Bu geçimi sağlamaya dair bir şey var mı; kalıcı, sürdürülebilir balıkçılık ve o insanların geçimini sağlamaya dair ne yapılması düşünülüyor?

Su Şurası’nın tek elde toplanmasına dair bir karar olduğunu ifade ettiniz. Ben de doğrusu aynı fikirdeyim. Ben, bu kadar üç tarafımız denizlerle kaplı ve su fakirliği yaşamakta olduğumuz bir süreçte hatta bir su bakanlığının olması gerektiğine inananlardan biriyim. Otuz yılını içme suyu aramakla, havza korumakla geçirmiş bir mühendis olarak ben de bir su bakanlığı olup tek elde bu su yönetiminin oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Bunu olumlu bulduğumu ifade etmek istiyorum.

Üç tarafı 4 farklı deniz ve sayısız iç sularla belirli bir ülkenin Tarım Bakanı olarak sorumluluk alanlarınızdan biri de kıymetli protein kaynağı olan su ürünleri elbette. Bu noktadan hareketle, stokların durumu bağlamında besin zincirinden yola çıkacak olursak gerek durum tespiti gerekse ileriye dönük verilecek kararlar çerçevesinde özellikle bir iç deniz olan Marmara Denizi özelinde hangi biyoçeşitlilik envanter ve izleme çalışmaları gerçekleştiriyorsunuz veya bunu sağlıyor musunuz? Su ürünleri stokları ve geçmiş ile günümüzdeki durumuyla ilgili tartışmaları sonuca bağlamak bakımından, varsa bu gibi düzenli izleme çalışmaları Komisyonumuzla paylaşıyor mısınız? Yani şu anda uygun değilse daha sonra da gönderseniz raporlarımızda kullanmak adına önemli bir veri olacağını düşünüyorum.

Tabii, Marmara Denizi, belirtildiği üzere, koruma alanı olarak ilan edilirse -az önce de ifade ettim- sürdürülebilir balıkçılık yapılması açısından ve bu insanların geçimini sağlaması konusunda bir sıkıntı olacak. Buna dair Bakanlık olarak ne tür talepleriniz var, ne öngörüyorsunuz buna dair?

Balıklarda, özellikle hem diğer balıkların hem de bizlerin besinini oluşturan bir tür olan istavritte ciddi toplu enfeksiyon riski ve bunun belirtilerinin olduğu bilim insanları tarafından ifade ediliyor. Bu doğrulanmış bir veri. Bu bağlamda herhangi bir izleme çalışması yapıp yapılmadığını, yapıyorsa yine Komisyonla paylaşmanızı rica edeceğiz.

Evet, önümüzdeki avcılık döneminde ne gibi önlemler alınması düşünülüyor? Marmara Denizi'nde bir bakteri besiyeri gibi davranan adına "müsilaj" dediğimiz organik kütlelerin yavaş da olsa tüketilme döneminde bakteriyolojik olarak nasıl bir izleme programı sürdürüyorsunuz? Geldiğimiz nokta ve ileriye dönük hedefler nelerdir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Buyurun Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Evet, teşekkür ediyorum Müzeyyen Hanım.

"Organik ve iyi tarım uygulamaları yeterince yapılmıyor." gibi bir şey var. Aslında, tabii, gönül ister her şey organik olsun ama bu tabii ki dünyada biraz hem gelişmişlik hem refahla da alakalı bir şeydir ama ülkemiz 53 bin organik üreticiyle dünyada 7'nci, Avrupa'da da 1'inci sırada. Dünyada toplam tarım alanları içerisinde organik tarım alanının payı 1,5; Türkiye'de 1,7. Bu aslında daha fazla olabilir mi? Daha fazla olabilir bence yani buna daha fazla gayret göstermemiz lazım. Son yıllarda artırdığımız desteklerle biz bu yöne yönlendirme gayreti içerisindeyiz zaten.

İyi tarım uygulamaları alanının toplam tarım alanı içerisindeki payı da yüzde 1,3. Aşağı yukarı bu konuştuğumuz alan içerisinde Marmara Denizi'ne kıyısı olan 7 ilin iyi tarım uygulaması ve organik tarım toplamı, tüm Türkiye'nin aşağı yukarı ürettiğinin yüzde 5'i civarında; böyle bir rakam verebiliriz.

Burada, 2017'den beri gübre yönetimi, nitratla ilgili yüzde başarı konusundaki sorunuzda... 2017'den beri Marmara'da sızdırmaz gübre deposu yapıyoruz. 22 başın üzerindeki işletmelerde uygulama yüzde 100. Marmara'da ve yer üstü sularındaki kalite kontrollerini sürekli yapıyoruz ve buradaki kalite kontrolleri genelde yüzde 85 ila 90'lar seviyesinde.

Biyoçeşitliliğin korunmasıyla alakalı soru ise... Su ürünleri biyoçeşitliliğin korunması için Ulusal Su Ürünleri Gen Bankası Trabzon'da Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde kuruldu. Burada, son 2019'dan beri yürütülen çalışmalarda 193 su ürünleri türünde 23.500 genetik örnek muhafaza edilmeye başlandı. Endemik türler ve tehlike altında olan türler için yerinde korumanın yanı sıra, yerel türlerin kendi doğal bölgelerinde genetik yapılarına göre damızlık sağlanarak çok sayıda kuluçkahanede yeniden yavru üretimi ve balıklandırma yapılıyor.

Düzenli olarak hamsi, istavrit ve sardalya gibi balık türlerinde biz analizleri yapıyoruz, yapmaktayız. Şu ana kadar mevzuata uygunsuz bir durum tespit etmedik.

Suyla ilgili meselede birkaç tane mesele var, aslında bir tanesi çok başlılık. Çok başlılığı bir şekilde bitirmemiz lazım. İkinci mesele de yani yeterince erk gösterilmiyorsa belki birçok başlıktan bazı boşluklar doğuyor olabilir. Yeterince erk gösterilmiyorsa da burada yasal düzenlemeyle beraber doğru bir erk gösterme meselesi çok önemli. Yasal düzenlemenin ben önemli olduğunu düşünüyorum çünkü mesela Su Ürünleri Kanunu'nda biz maalesef kaçak avcılığı önleyemiyorduk ama Meclisin büyük desteğiyle çıkardığımız kanunla kaçak avcılık tamamen bitti diyemem ama hakikaten çok az bir seviyeye düştü. Bunun sebebi de şu: Cezalar az olduğu zaman, yaptırım az olduğu zaman ve bunun

karşılığında kaçak bir iş yapıldığında veya mevzuata uymayan bir iş yapıldığında gelir çok daha büyük olduğu zaman, genelde burada siz ne kadar arkasında durursanız durun, ne kadar erk gösterirseniz gösterin, maalesef, en nihayetinde netice elde edemiyorsunuz ama Meclisimizin çıkardığı kanunla beraber biz burada çok iyi bir netice elde ettik. Ben hakikaten Meclisimize müteşekkirim bu konuda yani son üç buçuk senelik Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde ve benim Bakanlığım döneminde hakikaten işimize en çok yarayan yasa Su Ürünleri Kanunu olmuştur. Benzer bir uygulamanın ve eksik olan yasal düzenlemenin de yapılmasıyla beraber ben çok iyi neticeler alabileceğimizi düşünüyorum yani bugün kötü bir durumdayız diyemem ama yarınlar çok daha iyi olabilir. Buradaki kafa karışıklıklarını ve yetki karmaşalarını gidermekte fayda var diye düşünüyorum. Burada da Gazi Meclisimizden siz milletvekillerimizden bir şey bekliyoruz yani yardımınızı bekliyoruz diyelim.

Evet, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyorum.

Sayın İlhami Özcan Aygun, Tekirdağ Milletvekilimiz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle, sunum için teşekkür ediyorum ama katılmadığımız yerler de var, onları zaten paylaşacağız. Sizi zaten 9’unda ağırlayacağız Mecliste, Tarım Bakanlığının asıl sorularını orada sizi ve bürokratları zorlayarak soracağız. Çünkü neden ithalat, neden şey? Hatta burada da bir cümleyle geçiştirdiniz, ben üzüldüm. Dediniz ki: “Üreticiden ziyade tüketiciyi düşünüyoruz.” Şimdi, ben merak ediyorum, tüketiciyi düşünüyoruz da üretici eğer...

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – Ziyade demedim. Bakın, bugün teşhisleri iyi yapmak lazım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yok, sizin söyleminizden gelen şeyi paylaşıp... Tutanaklardan gelir, bir bakarız olmazsa. Konuşmanızdan gelen şey, tüketici kısmını düşündüğünüzü ifade ettiniz. Ben de merak ediyorum, tüketiciyi kurtaracağız ama üreticiyi eğer kurtarmazsak, üreticinin girdi maliyetlerini aşağı çekmezsek bunu nasıl çözeceğiz? Bu ithalatla bu çözülmez. Onun için o konuyu zaten 9’unda size soracağız, o ayrı bir konu ama üzüldüğüm konu şu: Üretici ve tüketici, bana göre beraber, ayrılmaz ikili. Bunları ayırdığımız zaman problem ortaya çıkar diye düşünüyorum.

Diğer bir konu da derin deşarj. Biliyorsunuz, Ergene, derin denizlerin deşarjı... Siz de sonradan kucağınızda birden buldunuz, olay zaten Çevre Bakanlığının projesiydi. Belli bir süre yürüttü, yürüttü, yürüttü fakat işin kaymaklı kısmı bitti, son kısmı size kaldı. Hatta, Sayın Kurum’a sorduğumuzda dedi ki: “O bizim projemiz değil, Tarım Bakanlığının.” Ben de aynı şu cümleyi kullandım Sayın Bakana: Ya, sizler başlatan değil misiniz? Yolu yürüten siz değil miydiniz? Kaynakları Mehmet Ceylan’a, oradaki derin deşarjın Genel Müdürüne harcatan da siz değil miydiniz? Cevap alamadık yani fatura size kaldı, derin deşarjı bundan sonra inşallah temizlerseniz diye düşünüyorum.

Sayın Bakanım, şimdi bir de en önemli şey, müsilağı konuşuyoruz, çevreyi konuşuyoruz, doğayı konuşuyoruz ama ülke olarak üzüldüğüm konu şu var: İşte, geçtiğimiz günlerde yine Rusya mandalinaları geri gönderdi pestisitten dolayı. Şimdi, çevreye zararlı kimyasallar... Bu, bizim şu anda yumuşak karnımız. Avrupa’nın on beş yıl önce bunu yasakladığı ürünler var. Nedir bunlara baktığımızda? Novaluron, fenbutatinoksit, fluazifop on beş yıl önce yasaklanmış ama bizde hâlâ... Ne zaman yasaklayacağız? 30 Haziran 2022 tarihine kadar bunların kullanımına izin veriyoruz. Ben merak ediyorum. O zaman biz Marmara’yı değil, hiç kimseyi temizleyemeyiz ve doğada uzun süre bunların kaldığını hepimiz biliyoruz ve çevreyi zedelediğini biliyoruz. O zaman Avrupa mı bizden zeki, biz mi

Avrupa'dan zekiyiz? Avrupa bunu on beş yıl önce kaldırıdıysa biz neden bu pestisitlerin hâlâ üretimine veya kullanımına izin veriyoruz? Ondan sonra da narenciye üreticimiz veya sebze üreticimizin ürünleri kapılardan pestisitten dolayı geri geliyor. Bunun altını çizmek gerekiyor çünkü bu 22'ye yakın kimyasalın bir an evvel bana göre yasaklanması gerekiyor. 30 Haziran 2022 uzun bir tarih. Çünkü bakınız, Balıkesir bölgesindeki Susurluk havzasında -bu konuşmalarım da benim bilimsel, buraya gelen konuşmacı öğretim üyelerinin vermiş olduğu kaynaklardan alarak ifade ediyorum yani kendi görüşüm değil- tarımla ilgili kirlenmenin çok ağır olduğunu, yüksek olduğunu... Aynı şekilde bizim Ergene'yle ilgili de problemimiz var. Buna rağmen hâlâ daha o pestisitlerin kullanılması hakkında acaba sizin düşünceniz nedir, Bakanlığın düşüncesi nedir? Benim en çok da üzüntüm o. Çünkü bir de şöyle bir şey var, kanserden ölümler ülkemizde arttı. Evet, arkadaşlar, kanserden ölümler ülkemizde arttı. Sayın Bakanım, 41 yaşında genç veteriner, personelinizdi Edirne Tarım İl Müdürlüğünde, yeğenimi kanserden kaybettim.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Allah rahmet etsin.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ve şimdi geldiğimiz noktada 22 tane pestisit hâlâ ülkemizde kullanılıyor, bu konuda görüşünüzü merak ediyorum.

Yine, bakınız, Ergene'yle ilgili sorunlarımız var. Çözüm önerimizi de size sunmak istiyorum aslında ama size sormuş olduğum bir soru önergesini de üzümlere kınadığımı ifade etmek istiyorum çünkü verilen cevap beni derinden üzdü; 2 Mart 2021, 29.867 sayılı. Sizin bana vermiş olduğunuz cevap da burada ve verilen cevapta siz topu Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Çevre Bakanlığına atmışsınız.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Konu ne?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Konuya geleceğim şimdi Sayın Bakanım, konuya geleceğim. Konu; Ergene havzasında bir plastik PAKOP OSB kurulacak. Şimdi, toplulaştırma yaptınız, devletin kaynaklarını orada heba ettiniz, orasını tarımsal sit alanı ilan ettiniz. Onunla beraber, o bölgedeki yapılan yatırımlara bakıyoruz, mesela “Trakya’da 1.170 tane arıtma tesisi var.” diyoruz, bunların 288 tanesi ileri biyolojik arıtmamış, geri kalan 820 tanesi biyolojik atık su arıtma. Biyolojik arıtma tesislerinin tamamını ileri arıtma tesisine dönüştürmemiz gerekirken maalesef hâlâ sınıfta kalmışız.

Bakınız, deri OSB diyor ki... O derin deşarjla aralık sonundan bu tarafa Marmara’ya 10 bin metre küp deşarj yapıyorlar. Oradaki alınan örneklerde renk değişikliği izlendi. Gittiğimizde, bunu sorduğumuzda kimse “Benim ürünüm veya benim arıtmam çalışmıyor.” demiyor. O zaman, çalışıyor da neden burada renk değişimi oldu; onu merak ediyorum.

Şimdi, Marmara’da Derin Deniz Deşarj Projesi, deşarj edilen suyun Marmara’ya değil... Eğer çok iyi arıttıysak -öyle diyorlar “Arıttıyoruz.” diyorlar- o zaman bunu biz neden tekrar derin deşarj yapacağımıza Ergene’ye vermedik, tarımda kullanmadık; ben merak ediyorum. Bu bir çözüm olabilirdi. Eğer, iddia ettikleri gibi, o derin deniz deşarjından atılan suyun, bırakılan suyun temizlendiğini ifade ediyorlarsa o zaman onu biz keşke Ergene’ye tekrar kazandırsaydık, Ergene’yle beraber tarım arazilerini sulamada kullanabilirdik.

Bakınız, Marmara Derin Deniz Deşarj Projesi’nde OSB’lerde yürütülen işlerin tamamlanıp sistemin işletmeye açılması için -geçen hafta da ifade ettim- tam 393 milyon liralık bir kaynağa ihtiyaç var Sayın Bakanım. 2021 ödeneğine baktığımız zaman, 193 milyon lira Cumhurbaşkanlığı ödenek koymuştu bu yıl için. Kullanılan ne dersiniz? Devede kulak bile değil; 21,6 milyon lira OSB’ler için...

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Hangi ödenek?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bu, OSB arıtmalarının yapılması için.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Sanayi Bakanlığının kullanacağı ödenek, değil mi?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Evet.

Ancak kur maliyetlerini de göze alırsak bunun nereye gittiğini hiç kimse kestiremiyor. Projenin ne zaman biteceği de belli değil, Allah kerim.

Bakınız, yine, dediğim gibi, bu suyun eğer çok iyi arıtıldığını ifade ediyorsak veya savunuyorsak; bana göre, o suyu Ergene'ye geri kazandırılım, derin deşarjı iptal edelim.

Siz de hatırlıyorsunuz ama sizin dönem öncesiydi, 2011'de Sayın Eroğlu da demişti “Haliç'i biz temizledik, Ergene bizim için çocuk oyuncağı.” ama hâlâ daha Ergene simsiyah akıyor. Hatta Sayın Cumhurbaşkanına da 13 Kasım 2020'deki AK PARTİ Tekirdağ İl Kongresi'nde göz göre göre yanlış bilgi verdirdiler. “Nasıl akıyor hemşehrilerim?” diyor “Tertemiz akıyor.” diyorlar ama Ergene hâlâ daha simsiyah akıyor, vicdanlar da simsiyah ve orada zehir akıyor arkadaşlar.

Şimdi, benim merak ettiğim şu: Trakya kanserle mücadele ediyor ve en fazla da Tekirdağ bu konuda sıkıntılı illerden. Ergene'nin artan kokusunu ve zehirli sularını, tarım alanına taşıyan yapısını ve büyük bir kirlilik oluşturduğunu biliyoruz. Bununla ilgili, Ergene'yi ıslah edebilecek miyiz? Bu konuda sizin Bakanlığınızın bir takvimi var mı? Çünkü dediğim gibi, Ergene'nin temizliği size kaldı. Proje, Çevre Bakanlığının projesiydi. Hatırlarsınız, sizinle de Orman Genel Müdürlüğündeki toplantıda beraber olmuştuk, o gün de ifade etmiştim; 2019'un sonlarında olması lazım, yanlış hatırlamıyorsam. Size hediye olarak kalan projenin ne zaman biteceği konusunda takviminiz var mı?

Yine, bakınız, şimdi asıl soruna geliyoruz. Ergene havzasının 1/25.000'lik planlarına zaten uyulması gerekiyor normalde ama maalesef, Ergene'nin 1/25.000'lik planlarına uyulmuyor, uyulmadı ve deşarjların standartları -bana göre- tam standart değil. Şimdi, az önce dediniz ya “Peynir altı suyu...” Malkara'ya gelin, orada -şimdi isim de vermek istemiyorum- üzülerek balıkların ölümlerini görüyoruz, Çokal Barajı'na giden dereye bırakıldığını da biliyoruz ve Çokal Barajı'nı da sulama suyu olarak kullanıyoruz Sayın Bakanım, hem Malkara ilçemiz hem de Çanakkale'nin bu tarafındaki Bolayir ve diğer kısımları içme suyu olarak kullanıyorlar.

Gelinen noktada tarımsal sit alanlarında ve su kaynakları üzerinde, benim merak ettiğim, plastik OSB'yle ilgili su tüketimine dayalı endüstriye nasıl izin verilebilir, nasıl izin verebilirsiniz? Çünkü bakınız, verdiğiniz cevapta diyorsunuz ki... İşte, saymışsınız, Danıştayın 10. Dairesinin şeylerini. Anayasal yetkinizin altında olmasına karşın, tarımsal sit alanlarının plastik organize sanayi bölgeleri tarafından istila edilmesine neden göz yumduğunuzu merak ettiğim için soruyorum. Birinci sınıf tarım arazisini korumak mı, yoksa kamu yararı mı sizin için önemlidir? Bakınız, bu önemli. Birinci sınıf tarım arazisini korumak mı, kamu yararı mı önemli? Çünkü birinci sınıf tarım arazisi olarak ilan ettiğiniz o alan var. Dediğim, PAKOP'un, o plastik sanayicilerin hallettiği yer. Ondan sonra, Ergene ilçesinde Marmaracık mevkesine yapılacak bu tesiste, ben merak ediyorum, ne kadar su kullanacaklar? Siz diyorsunuz ki: “Su kullanımı bizi ilgilendirmiyor. Bunlar suyu geri çevirecekler.” Vallahi, ben geri çeviren, kullanan hiçbir sanayici görmedim daha Sayın Bakanım. Şimdi, geldiğiniz noktada diyor ki: “Sanayide daha az su, daha az enerji ve daha az ham madde kullanılan üretim süreçlerine geçiş çalışmaları Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından özendirilecektir. Bu konuda sanayicilerin de sorumlu ve duyarlı davranmaları için gerekli çalışmalar yapılacaktır.” hükümleri yer almaktadır. Bahse konu hükümler doğrultusunda havzadaki atık suya ilişkin hususlar Çevre ve Şehircilik Bakanlığının uhdesindedir.” Şimdi, ben merak ediyorum; o zaman,

neden Ergene tarımsal sit alanı ilan ettiniz orasını ve toplulaştırma yaptıktan sonra kadastroda tapularına şerh koydunuz “satılamaz” ibaresiyle? Bunu merak ediyorum. Bakınız, o zaman, biz sürdürülebilir bir tarımı nasıl yapacağız, anlamış değilim. Tarımı mı yok edeceğiz, yoksa burada sanayiciyi mi plastikçiye mi sevindireceğiz; anlamış değilim.

Sanayiye karşı değiliz, onu söyleyeyim ama şimdi başka bir konu daha var: Islah OSB var yanında ve normal OSB var. Birinde doluluk oranı yüzde 45, 96 bin metrekaare alan var, yüzde 45’i dolmuş normal OSB alanının; ıslah OSB’nin de yüzde 32’si. Ya, kardeşim, o zaman, neden bu ıslah OSB’ye bunu yapmıyorsun da gidip -tarımsal sit alanı ilan etmişsiniz, toplulaştırma için bir kucak para harcamış Tarım Bakanlığı, ona rağmen- Ergene su havzasının olduğu yerde ve suyun en çok önemsendiği noktada böyle bir tesise siz göz yumuyorsunuz; ben merak ediyorum.

Ergene Nehri Meriç Nehri’yle birleşerek Saroz Körfezi’ne, Ege Denizi’ne dökülür ve 25 tane havzadan 1 tanesi olan Ergene havzası değerli bizim için ülkemizde ama şu anda Ergene havzasını bitirdik. Bitirme sebepleri de aslında bu. Kaynağından çıkan suyu bir görseniz -tertemiz, berrak- içersiniz ama ileriye doğru gittiğiniz zaman o suyu içemiyorsunuz.

Benim başka bir şeyim de var; işte, çevre il müdürlükleri diyor ki: “Biz ceza kestik.” Bir rakam söyleyeceğim, yüzde 46’sını tahsil edememişler cezaların. Hem ceza kesiyorsun hem cezayı tahsil edemiyorsun ama benim normal bir vatandaşımın, Sayın Başkan, ödemesi iki gün geçsin, hemen işleme koyuyoruz. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ceza yazmış sözde ama... Sayıştay raporlarında var -bunu ben söylemiyorum- Sayıştay raporlarında da bunu göz önüne koymuş Sayıştay. O zaman, nasıl çözeceğiz bu işi; merak ediyorum. Hatta geçen haftalarda -işte, Komisyon üyeleri de buradalar- “Biz de suçluyuz siyasetçi olarak. Belki biz de istemeyerek arıyoruz bir sıkıntıyla ilgili, çözüm bulmaya çalışıyoruz.” dedim ama yanlış yaptığımızı ve iğneyi kendimize batırmamız gerektiğini ifade ettim burada, onu biliniz yani şey olarak konuşmuyorum. 3 tane ceza kesiyor, 2 tanesini ancak tahsil ediyor ya da edemiyor. Var mı böyle bir mantık, merak ediyorum. O zaman, biz boşa kürek çekiyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – “Yüzde 46” mı dediniz tahsilat oranı?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Aynen, doğru Sayın Bakanım. 2019-2020 Sayıştay denetim raporundan öğreniyoruz bunu da. Bakınız, 3 cezanın 2’sini tahsil edemiyor. Yüzde 46’yı... Onun üçte 2’sini de tahsil edemiyor. Acayip bir şey var ya. Böyle bir sistem olabilir mi? O zaman, nasıl olacak bu? Kim kimi kurtaracak? Zaten öncesinde Çevre Bakanlığı ceza kesememişti.

Şimdi, diğer bir sorun da şu: Hatırlarsınız -şimdi “Benden önceydi bu proje.” diyeceksiniz- “bin köye bin gölet projesi” vardı ama maalesef, bu proje sınıfta kaldı diye düşünüyorum. Tekirdağ’da da bunlar vardı.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – “Bin köye bin gölet” değil “Bin Günde Bin Gölet Projesi”.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Neyse ama gerçekleştirilemedi demek ki. Hayaller yaşıyoruz ama gerçekleri, maalesef, gün geçtikçe, takvim yaprakları ilerledikçe görüyoruz.

2019’un Haziran ayında Tekirdağ Malkara Gözsüz’deki göletimiz bitiyordu, sulamaya başlayacaktık Sayın Bakanım. Ben de gittim 2019’dan sonraki yılda; kazma kürek aldım, oraya gittim, temel attık; bekliyoruz biz de, hâlâ inşaat bitecek. 2019’un Haziran ayında müteahhide verilmiş, yüklenici almış ama hiçbir şey yok. Sadece orası değil, Tekirdağ’daki göletler özen bekliyor sizden.

Bakınız -geçtiğimiz günlerde Kaya Bey’le de görüştük, o da yanımda-Tekirdağ’da toplulaştırma yapıyoruz. Hiç merak ettiniz mi ne hâldeyiz? Maalesef. Sadece bir köyün, Kaşıkçı köyümüzün toplulaştırması var, o da bitemedi. Yollarını da yapamadık köprülerini de, ödenek yok ve birçok köye girmeye çalıştı... Buradan nereye geleceğim? Planlamaya Sayın Bakanım, planlama gerekiyor. Birçok işe açılırsak sonuçta çözüm bulamıyoruz.

Geldiğimiz noktada suya ihtiyaç var. Bakınız, sanayi bölgelerinde, Ergene havzasında... Siz “Beni ilgilendirmez.” diyorsunuz, Çevre Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına atmışsınız. Aslında toprakları koruma sizin göreviniz, suyu koruma sizin göreviniz ama burada mahkeme kararı olmasına rağmen mahkeme kararını dinlemeyen bir yapı var. ÇED çözülüyor; bakın, ÇED’i çözüyorlar bir şekilde. Şimdi, geldiğimiz noktada, su sorununuz var ve şu anda 450 metreye indi Ergene’de kuyular. Nereye gittiğimiz belli değil, yarın susuz kalacağız. Şimdi, Birinci Su Şûrası’nı yapmışsınız, kutluyorum ama burada böyle bir yara var.

Toplulaştırma Tekirdağ’da sınıfta kaldı, muhtarlar da vatandaşlar da çok büyük sorunlu. Bir tane kepçe göndermiş toplulaştırma yapan arkadaşımız, onunla sınırı bozacak; hiç olacak iş değil. Kaynak ve ödemeye ilgili sıkıntı var.

Sayın Bakanım, uzattım, biliyorum ama şu PAKOP’u... Sizler görmüyorsunuz zaten, soru önergelerine alt kademedeki arkadaşlar cevap veriyor ama gün olur, işte, böyle de yüzünüze gelir, birisi okur yani bu hoş bir şey değil. Sizin sorumluluğunuzda olan bir konu bu. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Çevre Bakanlığına, işte, şöyle olacak, böyle olacak; hikâye... Arkadaşlar, bugün Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bütçesi konuşuluyor bütçede, birazdan oraya geçeceğim. Orada da sabahleyin hikâye anlatıldı, şimdi hikâyelere biz cevap vereceğiz.

Şimdi, bunu gördükten sonra “-cek” “-cak”la bu iş olmaz. Sizden istirham ediyorum, bu konunun takipçisi olalım Sayın Bakanım. “ÇED Gerekli Değildir” nedir? Merak ediyorum ben.

Sayın Bakanım, balıkçılar sizden destek bekliyor. Şimdi, bakınız, diyeceksiniz ki: “Çiftçiler de destek bekliyor.” Evet, mazotla ilgili ÖTV diye bir şey kalmadı, ÖTV sıfırladı. Şu anda balıkçılarımızın kullanmış olduğu mazotla ilgili bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?

Aynı şekilde, bugün belki yeri değil ama onu da sorayım ilave olarak: Çiftçilerle ilgili de yapmayı düşünüyor musunuz? Çünkü girdi maliyetlerinin yükseldiğini hep beraber biliyoruz. Bu konuda bir çalışma yapılırsa hem balıkçılarımızla hem de çiftçilerimizle ilgili... ÖTV’siz diymiyoruz artık, ÖTV’nin zaten hükmü kalmadı. Bunların maliyetlerini aşağı çekecek ve en çok da yükünü taşıyan balıkçılarımızın mazotlarıyla ilgili bir çalışma yapacak mısınız?

Bir özel konu da şu: Kum çıkarmayla ilgili Marmara’yı yasakladınız, doğru ama asıl bir sorun da balıkçı barınaklarıyla ilgili problem var Sayın Genel Müdürüm. Geçtiğimiz günlerde Sinop Milletvekilimiz Barış Karadeniz’le beraber Sayın Genel Başkanımızın görevlendirmesiyle... Kıyıları geziyor biliyorsunuz, belki haberiniz vardır. Marmaraeğlisi’nde -sit alanı olduğu için- barınak kum dolmuş. Barınakların temizlenmesinde Bakanlık olarak öne çıkmanız gerektiğini düşünüyorum çünkü orası insanların teknelerinin, o balıkçı esnafının... Artık ada olmuş, ada olmuş. Bunların temizlenmesi konusunda Bakanlığın özel bir ihtisas göstermesi gerektiğini düşünüyorum. Bu konuda da bir çalışma yapacak mısınız, merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Evet, sizlere çok teşekkür ederiz İlhami Bey.

Sayın Bakanım, buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – 9’unda görüşeceğiz ayrıca.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – İlhami Bey’e teşekkür ediyoruz.

İlhami Bey, bizim sektörümüzden sevdiğimiz, fikirlerine değer verdiğimiz bir arkadaşımız. Ama herhâlde 9’unun sorularını da aldık diye...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yok Sayın Bakanım, orası hazır.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – 9’unda artık ekstra soru gelmez değil mi?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Orasının hakkını saklı tutuyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Peki.

Şimdi, yani konular Ergene, pestisit, PAKOP, ondan sonra...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Balıkçılarla ilgili mazot.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Mazot, planlama...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ve üretici tüketici olayı.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Ondan sonra ceza kesilen tahsilat oranlarından bahsetmiştiniz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Bakanım, bir şey daha ifade edebilir miyim katkı anlamında size? DSİ Genel Müdürlüğümüz de burada.

Şimdi, hukuki açıdan araştırmadım, bunu uzun yıllardan beri gündeme getiriyorum. Meriç Nehri, biliyorsunuz, Saros’a akıyor, Ege’ye. Şimdi, Meriç Nehri’yle ilgili, acaba bu Ergene havzasına tünelle ilgili bir çalışma yapılabilir mi? Çünkü Ergene’de sanayiler yakın zamanda suyu artık bulamayacaklar. Burada akan suyun bir kısmını şeye toparlayabilir miyiz göletler hâlinde? Oradan kullanıma açabilir miyiz? Meriç Nehri’nin suyunu değerlendirme konusunda da bir çalışma yaparsanız iyi olur diye düşünüyorum çünkü yakın zamanda suyun ne kadar değerli olacağını göreceğiz. Enerji ve su savaşları başlıyor gıdayla beraber, gıda ve enerji savaşları başlayacak; en büyük sıkıntı bu. Böyle bir kaynak var akan, bu kaynağın bir yerlerde depolanıp tünellerle veya kanallar şeklinde getirilmesi konusunda bir çalışma yürütürseniz en azından gelecek nesillere biz de bir çözüm bulmuş oluruz diye düşünüyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Şimdi, Ergene hakikaten çok büyük bir proje yani hem maliyet açısından hem şey açısından. En nihai anlamda nihayetlenecek kısmı zaten Meriç’ten suyu getirip Ergene havzasında o suyu dilüe etmek. Son derece büyük bir proje. Bunun da planlamasına başladık yani bugün ev ödevi olarak baktığınız zaman, hakikaten Bakanlığımız, koordinatör Bakanlık olmasına rağmen ev ödevlerini en iyi yapan -belki de koordinatör olduğumuzdan dolayı, konuya da vâkıf olduğumuzdan dolayı- Bakanlık diyebiliriz. Burada iki tane asıl mesele var tabii ki: Birincisi, endüstriyel atıklar, ikincisi de evsel atıklar. Evsel atıklarla ilgili, Bakanlığımızın vazifesi olmamakla beraber buradaki bütün belediyelerin arıtma tesislerini bitirdik. Belediyelerimizin de bir an evvel buradaki atıyapıları bitiriyor olması lazım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bitirdiniz ama tahsilatları yapıyorsunuz belediyelerden. Barajların, mesela Naip Barajı’nızın dahi kaynakları, şeyleri kesiliyor. Hani bunu da ifade etmek lazım çünkü arkadaşlar onu bilmiyorlar Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Vallahi, isterseniz karşılıklı görüşmeye döndürmeyelim bunu. İlhami Bey, sebebi şu: Tahsil ediyorsun da otuz senede tahsil ediyorsun; bir değeri yok yani paran pul oluyor o zamana kadar.

Biz burada şu belediye, bu belediye, bu parti, şu, bu falan diye bakarak da bu işi yapmıyoruz. Bu mesele, Türkiye'nin meselesidir; oturup şey yapmak lazım. Kimde daha çok eksik var, bunu yarıştırmanın da bir anlamı yok. Burada bazı eksiklikler var; insanımızda da var, kamu kurumlarında da var, belediyelerde de var. Bu eksikleri bir an evvel tamamlamak ve burada hakikaten yani buranın derlenmesi toplanması anlamında da bu Hükümet çok önemli bir erk göstermiş vaziyette.

Şimdi, burada, OSB'lere bakıyorum; inşaat durumunda bir Velimeşe'miz var, diğerlerinin hepsi tamamlanmış, ya işletmeye alınmış ya işletmeye alınmamış durumda. Burada, yine, artırılmış atık suları -inşaatı tamamlayıp- bunu 43 kilometre kara boru hattıyla da Marmara Denizi alt akımına veriyoruz.

Burada, tabii, Ergene havzasının suyunu tekrar tarımda kullanamamamızın ana sebebi tuzlu olması yani bunu mecburen bir yerde dilüe etmek gerekiyor. Ben de bu işi Bakan olduktan sonra defalarca sorguladım. Yani denizin su seviyesindeki bir yere bu işi bu şekilde verirse ne olur? Vermediğimiz durumda bu proje ne olabilirdi? Vermediğimiz durumdaki projeyse çok farklı, o keki ve pastayı toparlayıp bir yere atabileceğiniz bir şey yok. Gene çevre için en sağlıklı proje bu gözüktüyor işin açıkçası. 28 derede bugüne kadar Ergene Havzası Koruma Eylem Planı kapsamında 400 kilometre dere yatağını ıslah ettik. Yine, 91 meskün mahal, 500 bin dekar alan taşkından korundu. Biraz önce de söylediğim gibi, 12 adet evsel atık arıtma tesisini yaptık, sanayiler de bitiyor. Burası bir yoluna koyulacak. Bir de tabii ki bir miktar daha kaynak ayırıp yani Meriç'ten de suyu getirebilirsek inşallah burası ilerleyen yıllarda tamamen pırıl pırıl olabilir. Burada 226 milyon metreküp/yıl... Bunun planlamasına zaten başladık ama benim hatırladığım, bu 1,5 milyar doların üzerinde bir proje ama Türkiye bunu yapmalı mıdır? Yapmalıdır, Türkiye fukara bir ülke değil yani yapacaktır da. Bunu da bir sıralamaya alıp başlamak lazım.

Tabii, şu var yani bazen şu eleştiriyi kabul ederim: Bazen çok projeye başlamak, hakikaten bunları çok kısa bir zamanda bitirmemize sebebiyet vermiyor. Bunu zaman zaman, işte üç senede bir, beş senede bir iktidarlar ele alıyor, diyor ki: "Yeni proje almayalım, mevcutları bitirelim." Biz de geldiğimizde onu yaptık zaten; yüzde 70'in üzerindeki projelere yüklendik, yüzde 40 ila 70 fiziksel ilerlemedeki projeleri yürüttük, 0 ila 40'ı da bazen tatil etmemiz gerektiğinde tatil ettik bu projeleri. Gerçekten ekonominin kuralı gereği ihtiyaçlar sınırsız ama kaynaklar mutlaka sınırlı oluyor. Türkiye'nin de önünde -çok büyük yatırımlar yapılmış olmasına rağmen- hâlâ da yapılması gereken yatırımlar var su alanında, diğer alanlarda. Bunları da bütçe imkânları doğrultusunda, gerek bütçe imkânları gerekse bütçe dışı imkânlarla çözüme cihetine gidiyoruz.

Pestisitle ilgili, Rusya'yla bugün arkadaşlarımızın toplantısı vardı. Narenciyeyle ilgili sorun olup olmadığını sorduk, resmi bir cevap vermediler ama geri dönen bir ürün yok. 2009'dan beri de 213 tane madde yasakladık, hâlâ da yasaklayarak gidiyoruz. Bir de şu var: Bu yasaklamalarla ilgili bazen zaman tanıyoruz, bu eleştiriliyor olabilir ama burada bu işin ticaretini yapanlara da nefes aldirmek anlamında bu zamanlar maalesef tanınıyor. Öteki türlü de bu defa piyasadan çok büyük şikâyet geliyor: "Benim depomda şu vardı, şurada bu vardı." En azından bir geçiş dönemi tanıma... Bunları tanımadığınız zaman da karşılığında çok ciddi bir şikâyetle size dönebiliyorlar.

PAKOP meselesi... Yani tarım arazilerini koruyor muyuz korumuyor muyuz, burada bir şey varsa yani bir karne varsa AK PARTİ'nin bu karnesi, diğer tüm iktidarlardan daha iyidir. Şöyle söyleyeyim: Bizim 1989'dan 2002'ye kadar aşağı yukarı senelik 120 bin hektar tarım dışına çıkarılan arazimiz var, yıllık. 2005'te Mecliste çıkan bir kanunla beraber -bakın, kanunların bazen çok olumlu etkisini de görüyoruz, kanunlar hakikaten çok faydalı oluyor- 60 bin hektara düşmüş bu senelik ortalama. 2017'de büyük ovayla beraber, bir de tabii Bakanlık olarak bizim de burada çok ince eleyip sık dokumamızla beraber bunu 14 bin hektara düşürdük senelik, 14 bin hektar yani burada eğer "Biz tarım arazilerini

korumuyoruz.” dersek doğru olmaz. PAKOP meselesi bir mahkeme kararı meselesidir, uygulamak durumunda kaldık ama işte bazen de ister istemez kamu menfaati, sanayi üretimi gibi konularda daha olumlu ve pozitif bir çerçeveden bakmak istiyoruz. Aslında sadece kendi perspektifimizden baksak hiçbir yerde hiçbir şeye müsaade etmememiz lazım ama PAKOP’un özelinde, tabii, bir mahkeme kararı olması ve ilgili bakanlıklarla da konuşmamız bizi böyle bir karar almaya sevk etti. Türkiye en nihayetinde bir hukuk devleti, böyle bir karar olduğu için bunu da uygulamak durumunda kaldık.

Şimdi, eğer dökenerler varsa Malkara tarafında bunları ihbar etmek lazım yani Çevre ve Şehircilik Bakanlığına, İl Müdürlüğüne ihbar etmek lazım, bunların cezalarını kestirmek lazım...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Tahsil edilemiyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Bence eğer kesilen cezanın yüzde 46’sı tahsil edilemiyorsa şöyle bir şey düşünmek lazım...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Üçte 2’sine...

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Demek ki mevzuatla ilgili bir eksiğimiz de olabilir yani bunu da ilgili bakanlıkla -yani burada benim söylemem olmaz ama- görüşüp belki bu konuda bir mevzuat düzenlemesine, yaptırımı daha yüksek, müeyyidesi daha yüksek bir cezalandırma sistemine gidilebilir diye düşünüyorum.

Başka, işte “Bin Günde Bin Gölet” meselesi... Bazen, tabii, bazı hayalleri koyuyorsunuz. Bazen bunlara erişilir, bazen tamamına erişilemeyebilir ama hayal kurmak ve ona doğru koşturmak güzel bir şeydir. Ben 2018’de Bakan olduğumda, arkadaşlar dediler ki: “2023 balıkçılık ihracat hedefimizi tutturduk.” Nedir hedef dedim. “1 milyar dolar.” Şimdi yeni hedefinizi açıklıyorum, 2 milyar dolar dedim. Balıkçılık Genel Müdürüm burada; şafağı attı, gözü, kaşı falan böyle yüzü düştü, bir şey oldu. Dedim 2 milyar dolar. Belki altı ay buna inanmadı ama şu an inanıyor. İnşallah biz önümüzdeki seneyi 1,6 milyar dolar ihracatla kapatıyor olacağız. 2023’ü de 2 olmasa bile belki 1,8 milyar dolar ihracatla kapatacağız ama o 2’yi koymasaydık 1,8’i hiç yapamayacaktık.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Bakanım, bir iddiada daha bulunun o arkadaşlara. İşte “2 yıl sonra Ergene’den su içeceğiz.” deyin. Ona da biraz şaşırsınlar, o da...

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Evet, sayın arkadaşlar...

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Yani dediğim gibi, arkadaşlar, bu işe siyasi bir gözlükle bakmamamız lazım. Burada kamu kurumlarının hepsinin üzerine düşen, yapması gereken işler vardır. Bunların hepsini zamanla ve uygun bir şekilde yapmak lazım. Bizim elimizdeki kaynak doğrultusunda, maksimum derecede burada sıkı bir takiple burayı daha iyi bir noktaya getirme konusunda çok ciddi bir kararlılığımız var. Bu kararlılığımız da devam edecek burada yani inşallah yarınlar bugünlerden çok daha iyi olacak.

Evet, balıkçılar destek bekliyormuş mazot tarafında. Balıkçılarımıza 2003 yılından bu yana farklı kalemlerde destek verdik; ÖTV’siz mazot, ekipman, düşük faizli kredi ve yetiştiricilere doğrudan ödeme gibi. ÖTV’ye Ulaştırma Bakanlığı tarafından aslında böyle iyi bir destek verilmişti. Müsilajda da destek olduk. Bütçe imkânları doğrultusunda hem balıkçımıza hem çiftçimize destek vermeye devam ederiz, onların başımızın üstünde yeri var hepsinin.

Tekirdağ Malkara göletlere girelim mi? 20,5 milyon maliyet, sıfır gerçekleşme var. Tekirdağ’da biten 13 tane göletimiz var, 5 tane inşaatta var, 15 tane projede var, 13 tane de planlamada var. Yine, 400 bin hektar toplulaştırmaya uygun alan var, devam eden 70 bin hektar var, tescil olan 6.200 hektar var. Burada biraz daha hızlanmamız lazım. Tekirdağ’da epey gölet yapmışız ama tabii ki dediğim

gibi, istekler sınırsız. Biz de bunlara, herkese elden geldiğince “Evet.” demeye çalışıyoruz çünkü biz her yerde çiftçimizi, üreticimizi bir şekilde suya kavuşturma arzusundayız. İmkânlar doğrultusunda yaparız, yapmaya devam ederiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Biz teşekkür ediyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ben de bir ilave yapmak istiyorum Sayın Başkanım, bir ilave yapıp bırakacağım.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Bakanım, doğru, hayallerle gideceğiz, hayal olmadan zaten hedef koymadan ilerleyemeyiz.

Şimdi benim elimde 2 tane proje var; biri GAP, bir KOP. GAP Projesi başlayalı tam otuz iki yıl geçmiş. Biten, sona eren neymiş GAP Projesi’nde? 1,8 milyon hedeflemişiz sulamaya ama tamamlanana baktığımız zaman, yüzde 38’ini ancak tamamlamışız.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – GAP Projesi 1 milyon 55 bin hektardır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – 1,8 milyon hektar. Sizin rakamlarınız Sayın Bakanım.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Arkadaşlar, değerli arkadaşlar...

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – 1,55 işte ya. Kaya Bey, 3 hektar için üzme benî; 1,55’tir, yüzde 60’ı tamamlanmış, inşallah...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yüzde 60’ı hiç gözükmüyor, kalan yüzde 61 gözüktüyor Sayın Bakanım.

DSİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ KAYA YILDIZ – 1,8 şu efendim: 1,8 bu pompajda yüksek terfili alanları da dâhil edersek...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Bakanım, rakamlar sizin kendi rakamınız.

Yine KOP’a bakıyoruz... Bakın, GAP’taki oranlara bakınız, yüzde 61 kalan kısmınız var.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – İlhami Bey, bizim rakamlarımızı bize anlatma, biz biliyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama ondan...

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Farklı bakış açısıyla baktığınız için farklı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Şimdi KOP’a bakıyoruz, Konya Projesi’ne bakıyoruz, Konya Projesi’nde de 1 milyon 55 bin hektar sulanacakmış sözde ama biten alan şu anda daha yüzde 69’u, yüzde 6 devam ediyor, kalan kısmı inşallah biter, üreticimizin yüzü güler. Hayalleri gerçekleştirmek isteriz ama maalesef Tekirdağ’daki hayaller çok uzadı. O konuda sizden destek bekliyoruz Sayın Bakanım. İşte, Genel Müdür burada; Sayın Genel Müdürümüzü aradım ve sıkıntıları bilerek arıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – En çok gittiğimiz il Tekirdağ.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Sayın Bakanım, müsaade ederseniz...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ya, geliyorsun da kanola tarlasına giriyorsun Sayın Bakanım, ayçiçeği tarlasına girsene. Bakınız, ben kanolaya karşıyım.

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – Geldiğim zaman o zaman Tekirdağlı olarak bir karşıla bizi, bir götür o zaman.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bak şimdi, o zaman bir şey söyleyeceğim alınmazsanız; açılış yaptığınız yerde hemen benim önümden geçtiniz, davet etmediniz bizi açılışa.

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – Keşke gelseydiniz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bakınız, ama şimdi, geri dönüp açarsak sıkıntı... Hemen karşı kaşıyayım. Bir de başka bir şey, o kurumda çalıştım.

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – Orada ev sahibi sensin İlhami Bey, misafir olan benim orada.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ya ben değilim, bazıları... Oraya girmeyelim hiç.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Sayın Bakanım, teşekkür ediyoruz.

Sayın Gülizar Emecan, İstanbul Milletvekilimiz, buyurun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Başkanım, teşekkür ederim.

Öncelikle, Sayın Kalyoncu’ya da söz sırasını verdiği için teşekkür etmek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Evet, Hasan Bey’e teşekkür ediyoruz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Bakan, değerli Bakanlık bürokratlarımız; hoş geldiniz öncelikle.

Biliyorsunuz, bütçe görüşmeleri var Plan Bütçe Komisyonunda, oradan biraz gecikmeli çıkabildiğim için sunumunuzu izleyemedim ancak dokümanınızı inceledim. Şimdi, tabii, bu, müsila la mücadele konusunda Marmara’da bir eylem planı hazırlanmıştı. Bu eylem planında, Marmara Denizi’nin 18’inci Eylem Planı’nda Marmara Denizi’ndeki tüm hayalet ağların bir yıl içerisinde temizlenmesi hedefi vardı. Burada “150 bin metre kare hayalet ağın 21.500 metre karesi çıkarılmıştır.” deniyor.

Şimdi, bunun kadar önemli bir konu var, yine, Marmara Denizi’nde kirlilik yaratan. Ülkemizde yaklaşık 2007 yılından beri balıkçıların kullandığı straför balık kasaları ve kutuları var, bunlar zorunlu olarak kullanılıyor. Özellikle sanayi balıkçıları -işte gırgır, trol ve benzeri gibi- bu kutuları toptan alarak kendi teknelerinin üzerinde ve 15, 20, 25 adetlik lotlar hâlinde bir arada, naylona sarılmış bir vaziyette depoluyorlar. Tabii, balık avı gerçekleştiğinde, o aceleyle balığın bir an önce kasalanabilmesi için de bu lotlar bozuluyor ve o lotları bir arada tutan naylonlar, 5-10 metre kare naylon kılıf parçalanıyor ve kasalar kullanıma alınıyor. Bu naylon kılıflar, rüzgârın da etkisiyle teknelerden denize uçuyor ve depolama zorluğundan dolayı bazen de denize atılıyor balıkçıları tarafından. Bu işlemin bir av sezonunda on binlerce kez yapıldığını düşünecek olursak ve sezon boyu kullanılan straför balık kasaları ve kutuları miktarından yola çıkacak olursak plastik girdisi bakımından denizlerimiz için çok ciddi bir tehdit oluşturuyor yani balık ağları kadar belki de daha fazla bir tehdit oluşturuyor. Bu, yoğunluğundan dolayı batan naylon kılıflar su kolonunda ve dipte şimdiden ciddi bir tehlike oluşturmuş ve yoğun balık avcılığının yapıldığı bölgelerde, kıyıda ve deniz içinde de bu naylonlar artık ciddi birikim yapmış durumda. Bu straför balık kasaları ile kılıf ve kutuların takibi ve kontrolü açısından barkod veya karekod uygulaması ve bunların trafiğinin hem balıkçı hem de üreticiler nezdinde düzenlenmesi anlamında bir eylem düşünüyor musunuz, böyle bir projeniz var mı ya da şu ana kadar bir şey yapıldı mı bu konuyla ilgili?

Bir de ikinci bir sorum: Yine, eylem planında “Eylem 7” olarak “Atılmış atık suların yeniden kullanımı artırılacak, temiz üretim teknikleri uygulanacak.” Diyorsunuz ve Kullanılmış Suların Yeniden Kullanım Alternatiflerinin Değerlendirilmesi Projesi’nden bahsediyorsunuz ilgili olduğunuz

eylemler içerisinde Bakanlık olarak. “2019 yılında da tamamlanmıştır.” notu var burada. Şimdi, Müsilaj Komisyonu olarak birçok uzman, akademisyen ve kamu kurumu görevlisini burada dinledik, sorularımızı sorduk. En çok üzerinde durduğumuz şey de... Özellikle bu, arıtılmış suların, derin deşarj yapılarak denizlere bırakılmaması noktasında hem Komisyon olarak, grup olarak hemfikir olduk hem de denizlere derin deşarjın yapılmaması konusunda neler yapılabilir, bu atıkların geri kazanımıyla ilgili bir çalışma yapılabilir mi diye çok tartıştık. O anlamda, sizin bu Eylem 7 olarak “2019 yılında tamamlanmıştır.” dediğiniz proje tam olarak nedir, bunun bir çıktısı var mıdır, bu söylediğimle aynı şey midir? Zannedirim, sunumunuzda çok detayına girmediniz bu konunun da. Bizim için hakikaten önemli bu geri kazanım konusu, bu konuda bir açıklama bekliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Gülizar Hanım, ben de teşekkür ediyorum.

Sunumda şundan da bahsettim: Hayalet ağlarının temizlenmesiyle alakalı konuda ben de farkındalık olsun diye 2 defa dalış yaptım; bir tanesi İzmir Çeşme’de, iki sene evvel; bir tanesi de yine bu sene, müsilajı yaşadığımız aylarda, galiba Kınalıada açıklarındaydı. Bu işte bir farkındalığı hakikaten yapmamız lazım. Yani, ne yaparsak yapalım, birçok proje de yapabiliriz ama önce kendi insanımızın bir şekilde denize, doğaya, çevreye saygılı olmasını beklememiz lazım, hep beraber öğrenmemiz lazım. Burada, “Biz öyleyiz, başkası öyle değil.” demek de istemiyorum yani topyekûn toplum olarak bu konuda hakikaten bir şey yapmamız lazım diye düşünüyorum.

Strafor kasa yerine plastik kasaya geçmek yani PVC kasa kullanımına geçilmesi planlanıyor. Bununla ilgili bir altyapı çalışması var. Balıkçılar, diğer sektörlerde olduğu gibi, çevre mevzuatı gereği atık depolarına bırakmak zorunda. Burada, tabii ki maalesef, dediğim gibi...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Burada biraz denetim konusu da devreye giriyor anladığım kadarıyla, denetim eksikliği.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Yani, herkesin başına birer tane polis dikme imkânı da yok. Ama yani indirir bindirirken özellikle trafiğin yoğun olduğu bölgelerde, bence yani Tarım il müdürlüklerinden, ilçe müdürlüklerinden birileri bakabilir bu işlere özellikle yoğun dönemlerde -ki zaten avcılığın yoğun olduğu işte iki üç ay falan oluyor- biraz da takviyeyle bunlar belki daha iyi yapılabilir diye düşünüyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ama böyle, hani, bir barkod sistemi gibi bir şeyi de düşünmüyorsunuz anladığım kadarıyla. Yani üzerinde herhâlde pek düşünülmemiştir bu konunun.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Yani, bir barkod koymak çok kolay da o barkodu nasıl kontrol edeceksiniz, ne yapacaksınız, onunla ilgili bir sistematığı getirmek lazım. Bir de strafor yani çok böyle elle tutulabilen bir şey değil, parçalan, dağılan eden... Straforun neresine koyacaksınız, ne yapacaksınız, onları iyi planlamak lazım. Belki PVC kasalara bir otomatik takip sistemi yapılabilir. Isı açısından o tercih ediliyor ama...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Yani muhtemelen de o yüzden zorunlu hâle getirildi zaten 2007’de.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Belki de dışı plastik kaplı, içi strafor şeyler olabilir, sandviç panel gibi bir şeyden yapılabilir. Yani uzun süreli kullanılacak kasaların üzerinde çalışmak lazım. Buna çalıştıktan sonra yani bunun takip sistemi de şey yapılır çünkü strafor bir defa kullanımlık bir şey.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Başka ülkelerde de muhtemelen bu strafor uygulaması var. Var olan yerlerle ilgili belki bir araştırma yapılabilir bu konuda. Onlar ne yapıyorlar?

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Yani, burada, bence biraz daha bilinçli olmamız lazım hep beraber, denize bir şey atmamak lazım, en önemlisi o. Ha, tekreden düşer, kaza olur...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ama kurumlar olarak sadece vatandaşa ya da balıkçıya bu işi bırakmak da doğru değil.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Şeye atmak da değil yani vatandaşımızın da dikkat etmesi lazım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Mutlaka, o bilincin tabii ki oluşturulması lazım ancak şu anda oluşmuş bir problem var yani bunun da çözülmesi lazım. O söylediğiniz şey uzun vadede olacak, biraz daha uzun vade alacak bir şey Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Şimdi, bu eylem planının tamamlanması konusunda alakalı da arıtılmış atık suların kullanım alternatiflerinin nasıl olabileceğine dair konu, burada, özellikle evsel atıklar ve bunlardan arıtılan suların belediyelerce nasıl değerlendirileceğine dair çeşitli alternatifleri belediyelerin önüne koyduğumuzdan dolayı “Eylem planı tamamlandı.” diye gözükmüyor. İşte, bu derin deşarj konusu da yani benim teknik bilgimin ötesinde ama ben teknik arkadaşlarla yani güvendiğim 3-4 teknik arkadaşla ayrı ayrı bu işi değerlendirdim. Yani, biz bu işi yapmışken bir yanlışımız var mı? Doğanın dışındaki her türlü dengenin mutlaka doğaya etkisi vardır ama en az etkisi olan, yani bu şartlar altında Ergene havzasında en az etkisi olan sistem ve sistematik çözüm kurgulanmış gözükmüyor yani bir yanlış, bir eksik gözükmüyor orada. Yani, birçok arkadaş farklı fikir savunabilir.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Farklı fikirde olanlar da var ve tartışılıyor şu anda.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Yani var, üniversitelerden arkadaşlarımız da var farklı fikirde olanlar ama ben yani burada taraf olmayacak veya işte, Bakanlığımız personeli olmayan, su bilgisine, bu konudaki bilgisine, uluslararası bilgilerine güvendiğim arkadaşlarla da konuyu mülahaza ettiğim zaman, burada başka bir çözüm var gibi gözükmüyor. Keşke olsa, keşke içimizi, herkesin içini dört dörtlük serinleten bir çözüm olsa ama burada, teknik bir konu, teknik insanların konuşması, teknik insanların karar vermesi lazım ve aynı süreçler işlenmiş ve teknik insanların verdiği kararda en doğru, en ehven çözümün bu olduğuna karar verilmiş. Biz de bunun üzerinden devam ettik çalışmalarımıza.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ben şu yorumu çıkardım söylediğinizden Sayın Bakan: Yapmış olduğunuz, bu 2019 yılında tamamlanmış ve “Belediyelerin önüne koyduk.” dediğiniz projelerin uygulanabilirliği biraz düşük seviyede mi acaba, o yüzden mi uygulanmadı ya da bir eksiklik mi oldu orada, geliştirilmesi mi gerekiyor; hâlâ tartışıyoruz bunu.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Ben burada siyasi bir konuşma yapmak istemiyorum, farkındaysanız dikkat ederek de konuşuyorum ama burada, kamu kurumlarının üzerine düşen işler var, kamu kurumlarının fevkalade yaptığı işler var, fevkalade eksik yaptığı işler de var. Yani, eksik yapılan işler var ki bugün bunları konuşuyoruz. Yani, bazen eksikler bilerek yapılmayabilir, bazen

de ucu bir kaynağa dayanıyordu; büyük bir kaynağa dayanıyordu, bir sıralamaya dayanıyordu, bir zaman planlamasına dayanıyordu, insan kaynağına dayanıyordu, bunlarla alakalı olabilir. Ama bugün itibarıyla belediyelere bizim vermiş olduğumuz çözümlerin de hani yapılamaz çözümler olmadığını iletmek isterim çünkü bunlar yapılabilir, yapılmayacak işler değil. Onların elini de rahatlatmak anlamında 12 tane atık su tesisini, Bakanlığımızın görev alanında olmamasına rağmen, biz yapıp belediyelere de teslim ettik. Bundan sonrasında da belediyelerimiz de bilgi birikimimizden ve diğer şeylerden faydalanmak isterse her zaman yanındayız, zaten onlarla da konuşuyoruz sürekli olarak. Burada, tabii, atık su sistemini alıp kullanıp ondan sonra dereleyip bir yere götürmeniz için oradaki kalan diğer işleri tamamlamanız lazım yani kanalizasyon altyapısıyla ilgili eksiklerin tamamlanması lazım. Ki o kanalizasyon altyapısını tamamlamaz iseniz bir kanaldan atık su tesisinize su giderken, evsel atıklar giderken diğer taraftan da hiç atık su tesisinize uğramadan evsel atıkların başka bir tarafa gittiğini görürsünüz. O yüzden, ancak orayı düzelteceksiniz ki ondan sonra “Evet, çıkan atık suyu belli kaliteye getirdim; hadi, bununla ne yapacağım?” Burada, mesele sadece belediyelerin de meselesi değil, OSB’lerin de belli bir süreç içerisinde olduğunu unutmamak lazım. Bunlar da bir noktaya geldiler. Yani şu an Velimeşe dışında inşaatı devam eden hiçbir atık su arıtma tesisimiz kalmadı. Daha iyi olacak, hep birlikte çalışacağız, daha iyi bir noktaya getireceğiz.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Kalitede de düzelme var.

TARIM VE ORMAN BAKAN BEKİR PAKDEMİRLİ – Kalitede de düzelme var tabii yani daha iyiye doğru gidiyor ama daha da iyi olacak tabii ki.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakanım, şimdi, bu, atık su arıtma tesislerinin bakanlıklar tarafından yapıldığı hâlde, partileri ayırt etmeksizin, yerel yönetimler tarafından çalıştırılmaması meselesi aslında biraz da çevreye karşı duyarlılıkla doğru orantılıdır. Biz, Belediye Başkanlığı dönemimde, yurt dışında belediye başkanlarıyla bir araya geldiğimizde, başkanların ilk sorusu “Sizin atık su arıtma tesisiniz var mı?” idi. Eğer buna cevap veremiyorsanız bundan sonrasının çok önemli olmadığı kanaati var zaten yurt dışında. İnşallah, bizde nasıl katı atıkların bertaraf edilmesi ne kadar önemliyse, bunlar yapılmadığında belediyeler üzerinde başarısızlık konuşuluyorsa bence bunu bir stratejiyle, belediyelerin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve sizin tarafınızdan yapılan veya yapılacak olan atık su arıtmalarının düzgün bir şekilde çalıştırılmadığı dönemde, zamanda bunun, siyaseten bunu gerçekleştirmeyen yerel yönetimlere fatura olarak çıkarılmasının yollarını aramak lazım. Yani böyle bir strateji üzerine gidilirse belediyeler de bu konuya hassasiyetle eğilirler diye düşünüyorum; bu, benim kanaatim.

Şimdi, Sayın Hasan Kalyoncu, İzmir Milletvekilimiz...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, Sayın Başkanım; sunumlarınız için teşekkür ediyorum.

Hazır, konu buradayken buradan ben de devam edeyim. Şimdi, atık su arıtma tesislerinin kapasiteleri belli. Eğer yağmur suyu kanalları ile kanalizasyon sistemlerine ayırmadığınız zaman, her yağmur yağdığında sistem aşılırsa kendisini baypas eder bu gelen şeyi de alıcı ortam dediğimiz doğal ortama vermek zorunda kalır atık su arıtma tesislerini ne kadar iyi düzenlerseniz düzenleyin. Mesela İzmir, oradan bölgeyi de biliyorsunuz, şu anda müsilağ sorununun benzeri bir sorun var İzmir’de, deniz marulu ve atık su arıtma tesislerinden gelen azot ve fosfor kaynaklı. Net olarak ortada çünkü Karşıyaka Sahili’ni komple kapattı ve devam ediyor.

Ayrıca gene buradan devamla belediyeler üzerinden giderek mesela Tahtalı Barajı'na lağım girişi var. Bu, biliniyor, belediye yetkililerince de biliniyor fakat önlem alınmıyor. Sorduğunuzda cevap olarak şu geliyor: "Projelerini yapıyoruz."

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Tahtalı Barajı koruma havzası değil mi? Yani hatırlatmak için soruyorum.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Evet, içme suyu koruma havzası ve baraj yapıldığı günden bugüne kadar, işin kötü tarafı, lağım girişi var, akıyor. Sorulduğunda "Projelendirdik, ihaleye vereceğiz, başlayacağız bu lağım girişlerini engelleyeceğiz." Bu İzmir'i örnek olarak veriyorum, Türkiye'nin birçok yerinde benzer durumlar da var. Şimdi, eğer koruma havzasıysa, sizin de bundan bilginiz varsa burada sızdırmazsız foseptikleri yaparsınız, kanalizasyon sistemini oluşturunca kadar bunun baraja ulaşmasını engellersiniz. Mesela devamla, yine oradan devam edelim, şimdi havza yönetim planlarınız var, demin İlhami Bey size sorduğu soruyu getirdi ya ben de sordum. Mesela dedim ki: Havza yönetim planı yapıldı, Küçük Menderes. Küçük Menderes Türkiye'nin en kirli akan nehirlerinden bir tanesi. Burada paydaşı olan, şimdi, havza yönetim planlarını yapıyorsunuz, sorumluluk da dağıtılıyor; burada büyükşehir belediyesinin ve belediyelerin de yapması gerekenler var. Bakanlığınıza sorduk, sizden gelen cevapta, Bakanlığınız tarafından, 51 kalem üzerinden iş yapması gerektiği ve bunların yaklaşık 19'unda sadece ilerleme kaydedildiği söylendi. Yani büyükşehir belediyesi, üzerine düşen havza yönetim planındaki 51 kalem işten 19'una daha yeni başlamış.

Şunu da sordum: Havza yönetim planları yürürlüğe girdikten sonra bununla ilgili bir yaptırımınız var mı? Cevap olarak Bakanlığınızın herhangi bir yaptırımı yok... Bunu biliyoruz zaten, bildiğimiz için bir de kayıtlara girsin diye sorduk. Şimdi, bütün altyapı hizmetleri sizde, sizin Bakanlığınızda fakat denetimde hiç yoksunuz. Yaptığınız havza yönetim planlarının, bugün Marmara'da, başka yerde yaptığınız planların tamamının uygulanması için bir yaptırım olması gerekiyor. Bunlara uymadıkları zaman, bu paydaşlar bunlara uymadıkları zaman bunlara bir yaptırım yapılması gerekiyor. Bunun için sıkıntı, aslında biraz da yetki karmaşasından kaynaklanıyor. İnşallah su kanunu geldiğinde bu karmaşa çözülür fakat yani bunun aslında -bu iklim değişikliği- Çevre ve Şehircilik Bakanlığına eklenmesi konusunda da problemler oluşacağını zannediyorum ileriki süreçlerde, umarım kanun çıkarken burada da değişimler yapılır.

Şimdi, mesela bazı illerimizde atık su arıtma tesisi olmadığı gibi vahşi depolamaya devam eden illerimiz var. Mesela örnek vereyim: Artvin'in atık su arıtma tesisi yok, direkt nehre bırakılıyor. Şimdi, gösterdiğimiz çevreci hassasiyetin sadece Marmara'da değil, Türkiye'nin bütün alanlarında uygulanması gerekiyor. Ben şunu söylüyorum: Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ve sizin Bakanlığınızın, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yayınladığı ve sizin de dâhil olduğunuz eylem planları aslında Marmara Denizi için yeterli, tam anlamıyla uygulanırsa. Şimdi, orada yapabileceğiniz iş kirlilik engellemesi. Mesela bu "derin deniz deşarjı" denilen olay, kaba malzemeyi alıp gerisini suya verme durumu. Şimdi, iklim değişikliğiyle bağlı olarak su sorunu yaşıyoruz, İstanbul bunların içinde en büyük su sorununu yaşayacak yerlerden biri. Biz, derin deniz deşarjı değil, arıtımı tam sağlanıp sisteme geri entegre edilen arıtma sistemleri istiyoruz. Oradan giden suyu oraya bırakmak bizim açımızdan, ülke açısından çok büyük; ekonomik açıdan da düşünürseniz büyük zarar, ekolojik açıdan düşünürseniz de büyük zarar.

Bunun yanında şimdi, burada sormak istediğim soru şu: Yani yaptığınız havza yönetim planlarında uygulamayana sizin Bakanlığınız veya Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veya herhangi bir Bakanlık bir yaptırım uygulayabiliyor mu? İkincisi; mesela bu şehirlerde foseptik ile yağmur suyunu ayırmadığı zaman buna bir yaptırım var mı? Sorunun birisi bu.

Diğer bir tanesi, deşarj standartları. Deşarj standartlarını belirleyen herhalde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı; değil mi? Peki, deşarj standartları belirlenirken alıcı ortam dedikleri doğal yapının veya doğal yapıya göre değişim var mı? Mesela yine, Küçük Menderes'ten örnek vereyim. Küçük Menderes'te yazın su azalması olduğunda Küçük Menderes Nehri arıtma tesislerinden gelen sularla akıyor. Çünkü kaynaklar kurumaya başladığı zaman doğal su çekiliyor bu sefer arıtma tesisinden gelen su akıyor. Şimdi, alıcı ortam olarak burayı değerlendirirken su miktarı göz önüne alınarak bu değerlendirme yapılıyor mu? Mesela Marmara Denizi özel bir alan, dünyada tek. Buraya deşarj standardı sisteme göre mi belirleniyor yoksa ülke genelinde genel bir deşarj standardı var, bütün şeyler atık su...

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – “Marmara’ya özel deşarj standardı var mı?” diyorsunuz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani.

Bir başka sorum benim: Özellikle son bilimsel çalışmalarda bu müsilağ üzerinden besi ortamı oluştuğu bakterilerin orada üremesini sağladığı, vibrio türünden bakterilerin ürettiği ifade ediliyor ve balıklarda çeşitli rahatsızlıklara, sindirim sisteminde rahatsızlıklara sebebiyet veriyor. Bu, Bakanlık tarafından takip ediliyor mu?

Üçüncüsü, aslında çok fazla şey var da sadece bunu söyleyip devam edeyim: Şu anda problem Marmara Denizi fakat iç sularımızda da ötrofikasyon sonucu oluşacak adı “müsilağ” olmasa da başka sorunlarımız var. Bu, İzmir Körfezi’nde deniz marulu, “red tide”, başka yerde ötrofikasyon, siyanobakteri çoğalımı şeklinde ülkede problem oluşturabilecek yapılar. Çünkü iç sularımızda su miktarımız azaldığı zaman, barajlarımızda ve göllerimizde kirlilik yoğunlaşması söz konusu. Bunun için zaten şunu biliyoruz: Bakanlığın bu konuda göllerle ve akarsularla ilgili 25 havzada bütün kirleticileri çalıştığını -bunda öncelikli kirleticilerden eser olanlarına kadar bütün hepsini yaptığını biliyoruz- bu, yönetim planları, havza yönetim planları; bu, gölleri korumaya yönelik planlar ne zaman tam anlamıyla uygulamaya geçecek? Çünkü ileriki dönemlerde adı “müsilağ” olmasa da farklı sorunlarla karşı karşıya kalacağız yani bugün İstanbul Boğazı’nda bir diatome türü aşırı gelişti, çoğaldı, onların sonucu iç yapıları suya karışıp müsilağ oluşturdu da yarın, Allah korusun, toksik bir tür, toksik etki yapan, salınım yapan bir tür orada çoğalıp insan sağlığını da etkileyebilir. Onun için sadece Marmara özelinde değil, diğer denizlerimizde de benzer sorunlar var. Bu sorunlarla ilgili Bakanlığınızın veya herhangi bir Bakanlığın yaptırım alanları neler? Bu, çok önemli. Siz bütün planları yapıyorsunuz mesela “planlama” dedi İlhami Bey, bütün planlamaları yapıyorsunuz belediyeler buna uymuyor, diğer tesisler de uymuyor ama vatandaş uymadığı zaman vatandaşın tepesine binilip yaptırım uygulanıyor. Bu kurumlara nasıl yaptırım uygulayacağız?

Teşekkür ediyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Evet, ben de değerli hemşehrim Hasan Bey’e teşekkür ediyorum.

Şûra kararlarında bizim alıcı ortama bağlı deşarj standartlarına geçilmesi konusunda net karar alındı. Ondan sonra bu konuyla ilgili, zaten sizin de malumunuz bir su kanunu hazırlığı var. Bu su kanunu hazırlığı, aslında bundan önceki Meclisimizde ve hükümetlerimizde çokça konuşulmuş, çokça kurumlar arası üzerinden geçirilmiş, belli bir olgunluğa erişmiş bir su kanunu tasarısı. Biz tabii ki bunu, özellikle şûrayı düzenleyeceğimiz bir dönemde, bir de tekrar üzerinden şûrada geçilsin hem bilimsel hem teknik olarak diğer taraflarıyla da bakılsın diye gayret gösterdik. Çok da iyi bir netice aldık, iyi de bir çalışma çıktı. Bu saydığınız meselelerin çok önemli bir kısmına, ekseriyetine bu kanun çalışması inşallah deva olacak. Çünkü ister istemez “Biri planladı, biri işin ucundan ucundan tuttu, biri de işte

uygulamayı izledi, diğeri de ceza kesti.” gibi bir uygulama olduğu zaman mutlaka buralarda eksikler olabiliyor. Ben, inşallah, yeni dönemde bu konuda da aynı balıkçılıkta olduğu gibi güzel bir netice alırız diye düşünüyorum.

Burada arıtma sistemleri konusunda gerçekten tabii, bir arıtma sistemi ben de hayal ediyorum ki ucundan çeşmeye suyu koyalım hepimiz içelim ama tabii, bu işin de en nihayetinde de bir maliyeti var, bazen maliyet bazlı, maliyetleri de optimize etmek için bazı şeyler yapılabilir.

İstavrit balığının sindirimiyle alakalı konuda da sindirim kanalında bakteri olduğunu biliyoruz. Dönem dönem bu tür hastalıklar olabilir ancak deniz gibi açık alanlarda da tedavi mümkün değil, her zaman takibimizde yalnız. Geçen sene yine hamsinin küçük kalmış olmasında koruma tedbirlerini nasıl aldysak bunlarda da alırız. Ben bir talimat verdim, denizlerde, göllerde bulunan makrofitlerin yem ve gübre olarak kullanılmasına yönelik bir çalışma başlattık. Mesela Eğridir Gölü’ne yakın olan Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesiyle de beraber çalışmaya başladık. Su ürünleri ve ziraat fakülteleriyle bir arada yaşıyoruz yani şimdi ister istemez, Rabb’imin yarattığı toprakların üzerinde biz tarım yapıyoruz, bir ürün topluyoruz, aslında denizlerde de yapılabilecek çok şey var. Bizim zararlı gördüğümüz bazen bir yere faydalı olabilir, bir şeyin girdisi olabilir. Bunların üzerinde özellikle çalışmaları sürdürüyoruz, çalışmalara devam ediyoruz.

Genel itibarıyla yani bu havza yönetim planları ve bunların devreye girmesi, hakikaten ancak bu yasal mevzuat ve kanuni mevzuat eksiklerini tam anlamıyla düzenlediğimiz zaman çok rahatlıkla yapabileceğimize inandığımız konular.

Foseptik ve yağmur suyunun ayrılması konusunda tamamen haklısınız yani bunu ayırmadığınız sürece dünyanın en iyi arıtma tesislerini de önünüze koysanız bir noktadan sonra ne verimli olabiliyorsunuz ne de başka bir şey. Bunlar mutlaka, kesinlikle ayrılıyor olması lazım ve bu konuyla alakalı da gerek yasal mevzuatta gerekse ikincil düzenlemelerde ilgili bakanlığa yetkinin verilip buna uygun bir şekilde de cezai müeyyideleri düzenlemek lazım. Ben, burada, doğru bir kanuni altyapı, doğru bir mevzuat altyapısıyla birkaç sene içerisinde çok farklı bir değişime gidebileceğini açıkçası görüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Mersin Milletvekilimiz Sayın Rıdvan Turan, buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanın ilk yaptığı değerlendirmelerde yani bitki ve hayvan yetiştiriciliğine ilişkin yaptığı değerlendirmelerde esasen tartışılacak çok şey var, bunların çok büyük bir kısmına katılmadığımı ifade etmek istiyorum. Not düşmek açısından bunu söylüyorum, 9’unda zaten bütçe toplantısı olduğunda bunu karşılıklı olarak istişare etmemiz mümkün olacak. Dolayısıyla değerlendirmenin o kısmını sonraya bırakıyorum, müsajla ilişkili olan kısmına değinmek istiyorum.

Şimdi, bir soru hazırladım, onu birazdan okuyacağım ama toplantıya da başka bir Komisyon sebebiyle geç geldim. O zamandan bu zamana Sayın Bakanın bazı değerlendirmelerine ilişkin fikirlerimi paylaşmak istiyorum.

Bunlardan bir tanesi, balık çiftlikleri. Balık çiftliklerinin organik temelli atıklarının insandan daha fazla denizi kirletmediğine ilişkin bir vurgusu vardı Sayın Bakanın. İnsan derken insanın hangi atığı? Yani evsel atıklar mı, endüstriyel atıklar mı ya da “mix” atıklar mı? Böyle denirse evet, doğru olan

budur ama organik olması bir şeyin onun ekosistemi etkilemeyeceği ya da olumsuz etkilemeyeceği anlamına gelmez. Organik fosforlu kimyasallar da kimyasaldır ama zehirdir aynı zamanda. Ben bunu kendi tanıklığım içerisinde şöyle ifade edebilirim: 2000'lerin başında Akbük'te dalış yapardık, Akbük Koyu'nda. Akbük Koyu'na o dönemlerde balık çiftlikleri yapıldı. Biz dalış yaparken akvaryum gibiydi Akbük Koyu. Bu balık çiftlikleri daha sonra kaldırıldı ve epey de zaman geçti üzerinden fakat en son geçen seneki dalışta yine göz gözü görmüyordu yani oradaki kirlilik, balık çiftliklerinin bıraktığı kirlilik hâlâ bir biçimiyle devam ediyor. Bu sebeple balık çiftliklerinin, deniz ekosistemi üzerinde -bu konuda yayınlanmış pek çok makale de var, ben de okudum bunları- olumsuz ekolojik etkisinin olduğunu vurgulamak gerekir.

İkincisi, bu pestisitler meselesi. Şimdi, Marmara çevresinde özellikle Susurluk havzasının çok ciddi bir yük taşıdığını biliyoruz, bunu Marmara Denizi'ne getirdiğini biliyoruz ve oradaki kirlenmenin de azımsanmaz bir kısmının tarım kimyasallarından kaynaklandığını biliyoruz; tabii, endüstriyel atıklar da var, evsel atıklar da var ama orası büyük bir tarım havzası olması hasebiyle oradan sular vasıtasıyla, akarsular vasıtasıyla ciddi bir yük denize taşıyor. Yani muhtelif bakanlıkların ve bakanlık yetkililerinin, bu konuda bazı çalışma yapmış insanların genel olarak iyi tarım uygulamasına ilişkin bir vurgusu var ama mesele sanki iyi tarım uygulaması meselesini geçmiş gibi görünüyor. Çünkü iyi tarım uygulaması da diğer tarımsal biçimlerde olmasa da yine tarım kimyasallarının kullanılmasını temel alıyor; bunların belirli standartlarla, belirli bilirkişilerin denetiminde kullanılmasını öneriyor. Oysa, aslında, özellikle bu hassas olan alanlarda bizim konvansiyonel, endüstriyel tarımdan agroekolojiye adım atmamız lazım. Yani şunun farkındayız: Agroekolojik bir tarımsal felsefeye Türkiye bir anda geçemez ama şunu bilmek gerekir kıymetli arkadaşlar, Sayın Bakan: Dünyada artık bu konvansiyonel tarım giderek daha fazla tartışma gündemine giriyor ve konvansiyonel tarımın, en azından Yeşil Devrim'in -başladığından bu zamana kadarki böyle çok kısıtlı olan zaman dilimi içerisinde- biyosferi geri dönüşümü mümkün olmayacak derecede olumsuz etkilediği artık çok net olarak biliniyor. O yüzden bizim temelli bir felsefi dönüşüme ihtiyacımız var. Bu alanda da geleni ve gitmekte olanı iyi analiz etmeye ihtiyaç var diye düşünüyorum.

Bu açıdan iyi tarım uygulamaları ve pestisit kullanıma dönersek şöyle bir problemimiz var: Pestisitler son derece denetimsiz biçimde kullanılıyor. Bu konuda söyleyeceğim şeylerin epey bir kısmını belki 9'undaki toplantıda söylemeyi tercih edeceğim ama şuradan en azından herkes pay biçsin: Glifosat, Bayer'in "Roundup" adlı ilacı, biliyorsunuz, ABD'de 9 milyar dolar civarında astronomik bir tazminat ödemek zorunda kaldı ve dünyanın muhtelif yerlerinde yasaklanmış, bizde de yasaklandı bu geçtiğimiz aylarda. Bu nerede kullanıyor biliyor musunuz? Mecliste kullanılıyor, yanlış duymadınız, Mecliste "Roundup" ilacı kullanılıyor. Sordum işçilere -böyle süt gibi bir sıvı sıkıyorlar, taşların arasındaki otları öldürmek için; bu bir herbisit bu arada- ne yapıyorsunuz dedim. "Ot ilacı atıyoruz Vekilim." dedi. Nedir bu attığınız dedim. "Vallahi bilmiyoruz, bize verdiler..." Oysa onlara da yazık, tenefüs ettikleri için onlara da yazık, burada çalışan bütün personele yazık. Sonra kutunun fotoğrafını aldığımda bunun glifosat olduğunu öğrendim ve bu konuda Sayın Meclis Başkanından randevu aldım, konuştum ama bir geri dönüş olmadı, ne oldu bilmiyorum. Bunu şundan söylüyorum: Yani Meclis çok izole, buraya çok dikkat edelim de memleketin gerisi ne olursa olsun falan demiyorum tabii ki. Mecliste dahi bu kadar denetimsiz uygulanan glifosat gibi bir tarım zehrinin etrafta nasıl yaygın kullanıldığını varın siz düşünün.

Bununla birlikte, bu pestisitlerin, toplamda Marmara ekolojisi üzerinde ne kadar olumsuz etkileri olacağını bir düşünelim, olağanüstü olumsuz etkilerinin olacağı mümkün. Ben bu konuda bir alan araştırması yaptım arkadaşlar. Ne yazık ki bu pestisitler -yasaklananlar dâhil olmak üzere Sayın Bakan- üretiliyor, tezgâhlara koymuyorlar bayiler, çeşitli biçimlerde bunları alabilmeniz mümkündür -merak

eden olursa bunu daha sonra söyleyebilirim- yani satışı yapılıyor bunların. Şimdi, bunun Marmara ekosistemi üzerine çok olumsuz etkiler oluşturduğunu görmek lazım. Bu sebeple de en azından Marmara havzası ve Susurluk havzasında argoekolojik yöntemlerle tarımın teşvik edilmesine ilişkin bir önlemler paketi oluşturmak lazım. Bilmiyorum, Sayın Bakan, bu konuda bir çalışma var mı? Bu aynı zamanda benim sorum olsun.

Kısa bir değerlendirme daha yapayım, ondan sonra bitireceğim soruyla. Suyun geri kazanılması konusunda bizim Komisyonumuzda büyük bir fikir birliği var artık. Biz Komisyon olarak derin deşarjın doğru olmadığını düşünüyoruz. Derin deşarjın aynı zamanda Marmara’da yapılamayacağını, yıllardan beri yani Haliç’in temizlenme sürecinden sonra başlayan süreçten bu zamana kadar Marmara ekosistemi çok ciddi olarak olumsuz etkilendiğini düşünüyoruz. Yani Komisyon adına konuşmak haddim değil ama en azından izlediğimi söyleyebilirim: Bir fikir ortaklığı oluşmuş durumda denizlere deşarj yapmamak konusunda; bu, nehirler için de geçerli -yani toksik atıkları içeren deşarjlardan bahsediyoruz- başka şeyler için de geçerli. Peki, ne olacak? Sayın Bakan dedi ki: “Tuzluluk temel mesele.” Tuzluluk çözülebilecek bir mesele aynı zamanda yani membran sistemiyle tuzluluğu çözmek -biraz maliyete katlanmakla birlikte- mümkün olabilir. Ancak Ergene havzası açısından düşüncecek olursak dip sularının bu kadar azaldığı bir yerde oradaki bazı firmaların “Ben bu suyu alıyorum, sonra da kirletiyorum. Kardeşim, bunun temizlenmesini de kamunun kaynaklarının üzerine bırakıyorum.” demesi kadar haksız ve vicdansız bir şey olamaz; bu, ciddi bir vicdansızlık. Suyu alacaksın, kimse sana sormayacak “Ne kadar su kullanıyorsun, nasıl kirletiyorsun, içerisine hangi atıkları atıyorsun, ne yapıyorsun?” diye. Sonra devlet orada bir kollektör sistemi yapacak, teorik olarak arıtacak -arıtılmadığı kanısındayım, niye bu kanıda olduğumu söyleyeceğim birazdan- ondan sonra denize vereceksin bunu, parayı sen kazanacaksın kardeşim. Ne olacak? Bu arıtma yükü kamunun sırtına binecek. Onu da özelleştirilince oradan da başkaları nemalanacak, bu çok haksız, çok hukuksuz bir şey yani böyle bir şey olmaması gerekir. Yani bütün sanayiciler şunu bilmeli: Sen o suyu kirletiyorsan bunu arıtacaksın. Yani pipetini akifere daldırıp da “İhtiyacın olan suyun hepsini ben alırım kardeşim.” demeyeceksin. Yani Avrupa bile bugün, artık, burada üretilmiş olan tekstil ürünlerine “Şu kadarının arıtılmış suyla üretilmesi gerekir.” diye kotalar uygularken bizim niye gücümüz yetmiyor burada çalışanlara ve suyu dilediği gibi kirletenlere? Bu, doğru değil arkadaşlar; bu, pek çok açıdan sorunlu.

“Arıtılmadığına inanıyorum.” dedim ayrıca, bu da bir başka tartışma konusu. Geçen toplantıda derin deşarja çok yakın bir alandaki bir istasyondan alınan su örneklerindeki oranlardan bahsettim, kayıtlara girdi. Mesela; 127 bin kat bakır fazla suda, 3.866 kat çinko fazla, 3.184 kat demir fazla, nikel 3.880, kadmiyum 1.982, kurşun 7.619 kat fazla Dünya Sağlık Örgütünün standartlarına göre. Şimdi, demek ki bir arıtma falan yok.

Bir de arkadaşlar, şu cari değil mi? Bu konuda daha önce çıkmış yönetmelikler var. Yani deşarj suyunun, deşarj edilen alanın, deşarj ortamının 5 miligram litreden daha düşük bir oksijenasyona sahip olduğu yerde zaten deşarj yapamazsın. Bunu ben söylemiyorum. Yani 5 miligram litre o deşarj alanında oksijen falan yok, hele dipte 1’lere kadar düşmüş durumda, mevsimsel olarak bazen yukarıda 6’lar civarına çıkıyor, üst su bölgesinde ama su kolonunu yukarıdan aşağı düşünecek olursak aşağıda 1 miligram/litre düzeylerinin altına düşüyor bazı yerlerde. Yani yasal olarak da Marmara’ya deşarj yapılamaz. Kıymetli Bakan, bunun olmaması gerekir, Marmara’ya deşarjın yapılmaması bu sebeple de gerekir aynı zamanda. Yani mesele, yalnızca atık suyun içerisindeki süspansiyon maddeler deşarj kriterlerine uyuyor mu meselesi değil. Attığını atıyorsun da alan kabul ediyor mu? Alan da kabul etmiyor şu anda. Yani böyle bir durum da söz konusu değil. O sebeple bu deşarj meselesini toptan

tarihin çöp sepetine göndermemiz gerekli, o suyu yeniden kazanmamız gerekli, üretim yapan sermaye kesiminin dizginsizce doğayı bir kaynak olarak görüp istediği gibi tüketmesini engelleyecek yollar ve yöntemler gerekli mutlak suretle.

Bir de zaten şöyle bir şey var: Bakın, bu Ergene Derin Deniz Deşarjı proje aşamasındayken Çevre ve Şehircilik Bakanlığı diyor ki: “Biz bu projeyi başlattığımızda Marmara Denizi 3,5 kat daha fazla kirlenecek.” diyor. Bunlara rahatlıkla ulaşabilirsiniz, “3,5 kat, Çevre Bakanlığı” diye Google’a yazın, çıkar arkadaşlar. Bir slaytında bunlardan bahsediyor. Bunların hepsi ortada, o sebeple -umarım rapora da yansyacaktı- bu derin deşarj işinin çok sorunlu olduğu kanısındayız.

Şimdi, bu kadar laftan sonra, ben atlamamak için bir soru yazdım, bunu sormak istiyorum. Sorum, geçen toplantıda da Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüz Sayın Altuğ Bey’in de olduğu toplantıda kum midyeleri konusundaki bir polemikten çıkan bir soru. Şimdi, o oturumda “Kum midyesi ihracatı serbest fakat dondurulmuş olarak 4 tane fabrika şu anda ihracat yapıyor.” denilmişti. Sayın Bakanım, Marmara Denizi’ni konuştuğumuza göre, bu firmalar bu midyeyi ihraç ederken menşee olarak neresini, hangi denizi gösteriyorlar? Yani mesela, Marmara Denizi’nin neresinden istihsal ediliyor bu kum midyeleri? Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığı Düzenlemesi Hakkında Tebliğ’in 27’nci maddesi var hepimizin bildiği. Bu, ne anlama geliyor yani sizin Bakanlığınız bundan ne anlıyor? Marmara Denizi çerçevesinde, yine, 2000 senesinde ciddi bir döviz kaynağı olan kum midyesi istihsalı sonra neden yasaklandı? Biyotoksin içeren fitoplankton Marmara Denizi’nde kirlilikten dolayı üreyip ihracatı engellemiyor mu, bir önceki sorunun cevabı bu mu? Bu planktonun Marmara Denizi’nde bu kadar çok miktarda bulunuşu kirlilikten değilse, mesela Ergene derin deşarjı bunda rol sahibi değilse 2000 senesinden önce bu plankton niye yoktu? Hatta şöyle söyleyelim: Geçen sene bu mevsimlerde derin deşarjın başladığını öğrendik ve geçen sene bu mevsimlerden sonraki bir yıl içerisinde müsilağ hadisesiyle karşı karşıya kaldık. Bunun bir tesadüf olduğu kanısında değilim ben. Bu tebliğde (9)’uncu bentte “İzleme ve rutin program sonucu analiz sonuçları uygun olmadığı için ürün alımına kapatılan çift kabuklu yumuşakça üretim alanları ile bu Tebliğ kapsamında açık olup, izleme ve rutin programı uygulanmayan alanlarda çift kabuklu yumuşakça istihsalinde bulunulamaz.” deniyor. Peki, Marmara Denizi’nde bulunan diğer bir çift kabuklu olan şırlan avcılığında bu zaviyeden bakıldığında durum ne? 2000 senesinden sonra Marmara Denizi’nde yoğun avcılığı yapılan, Sahil Güvenlik kayıtlarına göre bu tarihten sonra da çok sayıda kaçak avcı ürünleriyle beraber yakalanmışken kum şırlanın Marmara Denizi’ndeki durumu nedir, yasaksa avcılığın yasaklanma sebebi nedir?

Son olarak da -birbiriyle ilişkili sorular- bu çift kabuklulara ilişkin yani kara midyesi, kum midyesi ya da şırlan için Marmara Denizi’nde bir izleme çalışması sürdürüyor musunuz? Eğer sürdürüyorsanız lütfen bu sonuçları bizimle paylaşın. Burada bu Komisyon olduğundan beri en son İstanbul Üniversitesinden bir hocamızdan da yine veri sonuçları istemiştik, bu verilerin hiçbirine şimdiye kadar ulaşamadık. Yani o da şöyle bir iddiada bulunmuştu: “Derin deşarjla verilen suyun yüzde 80’i Karadeniz’e gidiyor.” On-line bağlantı kurmuştuk, ben de o zaman sormuştum: Elinizdeki bilimsel veriler nedir? Biz bunun böyle olmadığını biliyoruz, lütfen verileri bizimle paylaşın. O zaman da -Sayın Başkan hatırlıyorsunuz- dedi ki: “Ben size bunları göndereceğim.” O zaman bu zamandır gelen giden yok. Daha önce Su Ürünleri Yasası geçerken balıklardaki biyokimyasal analiz sonuçlarını, toksikolojik analiz sonuçlarını istemiştik; o zaman yetkili göndereceğini söylemişti, lütfen böyle olmasın yani çift kabuklularda bu durum neyse onların verilerini -eğer yapılyorsa tabii- bizimle paylaşsınız sevinirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Buyurun Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, su ürünleri yetiştiriciliğinin çevreye olan etkisi kamuoyu tarafından çok tartışılıyor, bu, tartışılmaya da devam edecektir. Biz de “Bunun etkisi nedir?” diye Bakanlığımızca TÜBİTAK MAM Enstitüsü ve üniversitelerimizin iş birliğinde bir AR-GE projesi yürüttük. En yoğun ağ kafesi yetiştiriciliği yapılan bölgelerde bir beş yıllık izleme yaptık. Bu izlemeyle beraber de çevreye önemli bir etkisi olmadığı tespit edildi. Bu kapsamda çevresel etkileri sınırlayacak tedbirler de alındı. Hâlen yeni kurulan işletmelerde denizlerde bilimsel esaslara göre taşıma kapasitesi belirlenerek ruhsat veriliyor. Bu arada Akbük'te -arkadaşlardan aldığım bilgi- balık çiftliği yok, belki Akbük'ün ilerisi, gerisi olabilir yani Didim'de. Söke ile Didim arasında 3-4 kilometre açıkta olan çiftlikleri var, o ve diğer bölgeler hem Bakanlığımızın hem de Çevre Bakanlığının akredite laboratuvarlarıyla takip ediliyor. Çiftliklerin yanında son derece berrak ve temiz bir su yapısını izliyoruz biz şu anda.

RIDVAN TURAN (Mersin) - O verileri lütfen paylaşır mısınız bizimle Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Olur, arkadaşlarımız paylaşsın sizinle.

Agroekoloji ve permakültür uygulamaları hakkında -ki ben permakültür uygulamalarını hakikaten çok beğenirim ve senelerdir yani Bakanlığımdan önce de çok merakla izlediğim uygulamalardır, bir çoğunu kendim de yapıp test etmişliğim var- FAO'yla bizim Tarım Reformu Genel Müdürlüğümüzün bir farkındalık projesi var. Bunu uyguladılar ve çiftçi okullarıyla çiftçilerimize de gösteriyoruz bunları.

Pestisit konusunda 2009'dan beri 213 tane aktif maddeyi yasakladık. Yani daha da yasaklanmalı mı? Elbette. Zararlı ne varsa bana göre belli bir termin içerisinde mutlaka yasaklamak gerekiyor. Glifosatın ülkemizde bir tek yabancı ota karşı kullanımı serbest. Avrupa Birliğinde yine yabancı ota onlar da kullanıyorlar yani biz Avrupa Birliğinden burada ne gerideyiz ne ilerideyiz ve Avrupa Birliğinden ileride olduğumuz noktalar da var yani yer yer Avrupa Birliğinden daha önce almış olduğumuz bu pestisitlerle ilgili kararlar var. Burada bitki korunma ürünlerinin kullanım durumuna baktığımız zaman Türkiye Yunanistan'dan da geride yani iyi anlamda geride, Panama'dan da İspanya'dan da Almanya'dan da Avusturya'dan da Katar'dan da birçok ülkeden aslında daha geride ama şunu da unutmamamız lazım: Yani bu kullanım da artıyor, bunu da artırmamız lazım. Yani eğer ucunu bırakırsak ve bu konuda gerekli eğitim faaliyetlerini yapmazsak bu kullanım artar. Biraz, tabii, köylümüzün refah seviyesinin artmasıyla beraber “Daha çok atayım, daha çok ürün alayım.” gibi bir yaklaşıma bazen girilebiliyor, burada daha fazla eğitimle bu işin üstesinden gelebiliriz diye düşünüyorum. Türkiye'nin bugün itibarıyla burada karnesi ortalarda yani birçok ülkeden iyi durumda, birçok gelişmiş ülkeden daha iyi durumda ama bunun da bizi rahatlığa sevk etmemesi gerekir diye düşünüyorum ben.

Bu derin deşarj konusu teknik bir konu yani burada elbette en kötü suyu en iyi suya çevirmenin bir yolu var, bugün mühendislik her şeye cevaz veriyor ama membran ve MAM membran teknolojilerine girdiğiniz zaman aşağı yukarı çift membrana falan çıkmak gerekiyor, o da en iyi ihtimalle 0,50 eurosent/litre oluyor. Şimdi, 0,50 eurosent/litreye mal ettiğiniz bir suyu tarımda nasıl kullanacaksınız? Yani yapılabilir mi? Yapılabilir, belki ilerleyen zamanlarda böyle bir mecburiyet doğabilir. Bir de bunu yaptığınız zaman da geriye kalan konsantreyi ne yapacaksınız? O konsantreden yani ondan da kurtulmak çok önemli bir problem hâline dönüşüyor. Ben de en baştan onu söyledim yani suyu tamamen artalım, ondan sonra düşündüm yani geriye kalan konsantrasyonu ne yapacağız diye. Hakikaten karar verilmesi kolay olan bir durum değil ama teknik ekipler tarafından gerçekten çok uzun uzadıya düşünülmüş, araştırılmış, tartışılmış, ondan sonra karşısında birçok insan olmuş, yanında birçok insan olmuş, ekseriyetin yanında olduğu bir sistem bu derin deşarj sistemi. Hiç deşarj yapmazsak yani bir yandan üretim yapmamamız lazım, öyle bir noktada bu işin sürdürülebilirliği de çok kolay olmaz diye düşünüyorum.

Bu midye izlemeyle ilgili varsa bir çalışmamız... Marmara ve diğer denizlerde çift kabuklu yasakları kirlilik kaynaklı olarak değil, bu canlıların neslinin korunması amacıyla alınıyor ve kum şırları ve akivades dâhil, bunların toplayıcılığının yapıldığı her yerin AB standartlarına uygun izlemesi yapılıyor, arkadaşlarımız paylaşsın sizinle verileri.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Evet ama geçen toplantıda Avrupa izleme ağından dönmüş olan şeylerden bahsetmiştim yani belgesini gösterdim. Bunlar içerisinde enterotoksinler sebebiyle geri gönderilen midyeler var Haziran 2021 tarihli, ilk açtığımda karşıma çıktı, derin aramadım yani.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – İstisnalar olabilir her yerde de bunlar sürekli oluyor mu, bir bakmak lazım.

GIDA VE KONTROL GENEL MÜDÜRÜ HARUN SEÇKİN – Geri dönen yok Sayın Bakanım. Geri bildirimimiz var, geri dönen yok 2021 yılında.

RIDVAN TURAN (Mersin) – İstihsal nereden yapılıyor yani Marmara’da nereden toplanıyor bunlar?

GIDA VE KONTROL GENEL MÜDÜRÜ HARUN SEÇKİN – Marmara’da belli noktalar var, izleme yaptığımız noktalardan toplanıyor.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Türedi Kayan, Kırklareli Milletvekilimiz...

TÜREBİ KAYAN (Kırklareli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, biliyorsunuz tarım en önemli stratejik alan. Ergene’nin kirliliği konusunda biraz bahsedeceğim çünkü arazimin de sınırından geçer Ergene Nehri. Sayın Bakanım, 226 milyon metreküp yıllık su kapasitesi olduğunu söylediniz. 226 milyonu yaklaşık olarak üç yüz altmış güne böldüğümüzde günde aşağı yukarı bir milyon ton su akıp gidiyor demektir. Bunun yarısını Marmara’ya boşaltmış olsanız 500 bin ton...

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Meriç’le beraber olacak o yani Meriç’ten Ergene’ye transfer, Ergene’den ondan sonra şeye... Yani şu anda öyle bir debi yok orada.

TÜREBİ KAYAN (Kırklareli) – Şimdi, neyse, ben onu sadece Ergene için anlamıştım.

Ergene Nehri’nin kirliliği bir facia biliyorsunuz artık yani o vaziyete geldi. Bu faciayı önlemek için Ergene’yi Marmara’ya derin deşarj yöntemiyle artırarak salacağını söylediniz. Şimdi, bunun maliyeti yapıldı mı? Tamamen artırılarak Ergene Nehri’ne tekrar bu su bırakıldığı zaman, buradan tarımsal sulama yöntemiyle ülkenin konsolide bütçesine yapacağı katkı nedir? Sayın Bakan, bu bölgede yaklaşık olarak 250 kilometre uzunluğunda bir nehir bu nehir. Bu nehrin sağında solunda 500 metrelik veya 1.000 metrelik sulama havzası var. Bu su temiz akmış olsa, tarımsal sulamaya elverişli akmış olsa yaklaşık olarak 250 bin dekar ile 500 bin dekar arasında arazi sulanacaktır. Bununla da sulanmayan bir arazide bizim bölgede, Trakya bölgesinde yaklaşık olarak ortalama 400 kilo ile 500 kilo ürün alırsınız, buğdayı baz alarak söylüyorum. Sulu yaptığınız zaman bu tarımsal üretimi 1.000 kilograma kadar alabiliyorsunuz, 1.200 kilograma kadar alabiliyorsunuz. Sayın Bakan, bu aradaki fark yaklaşık olarak 150 bin ton buğday demektir. 150 bin ton buğdayı bugün 3 lira olarak değerlendirmiş olursak 450 milyon TL yapıyor yıllık fazladan getirisi, sulamadan kaynaklanan getirisi. Bu yıllara sâri olacağı için bunun arıtma masrafını karşılamayacak mı? Böyle bir hesap hiç düşünüldü mü? Özellikle ben bunu öğrenmek istiyorum çünkü gerçekten Trakya’yı mahveden bir nehir hâline geldi Ergene, yakınında duramıyorsunuz zaten. Bir rüzgâr estiği zaman yani burnunuzu da tıkasınız olacak gibi değil, o kadar berbat bir kokusu var, rengi zaten siyah biliyorsunuz.

Bunun yanında, Sayın Bakan, gübre fiyatları aldı başını gidiyor; buna bilmem değinildi mi daha önceden, ben sonradan geldiğim için orasını bilemiyorum. Sayın Bakanım, bugün üre gübresinin fiyatı 10 lira, geçen yıl bu dönem 1 lira 70 kuruştı; yaklaşık olarak 5 misli, 6 misline varan bir artış bu. Bugün bu fiyatlarla bir üretim yapan buğday üreticisi dekarına yaklaşık olarak 1.200 lira masraf ediyor, 1.200 lira. Bu rakam 5,5 liraydı bizim üre gübresinin fiyatı, o zamanki yaptığım hesaptı. Şimdi, 9,5-10 lira olduğu için 1.300 liraya kadar çıkıyor bu rakam. Peki, buradan yaklaşık olarak ortalama 300 kilogram buğday almış olsa 800 lira bir gelir elde ediyor. Dekar başına 400 lira, 500 lira bir zararda bu çiftçi. Bunun üzerine ben 400 lira kira bedelini de katıyorum arazinin, tarlanın. Şimdi, bu çiftçi nasıl kâr edecek bundan? Bu çiftçinin yaşama şansı var mı?

Şimdi, Sayın Bakan, siz demin bahsettiniz “Sofrayı da düşünmek lazım, tüketiciyi de düşünmek lazım.” diye. Sayın Bakan, çiftçi para kazanamazsa tüketici sofrasında ucuz gıda bulamaz; bu, iki, iki dörtlü. Çiftçi ne kadar ucuza mal ederse, ne kadar çok para kazanırsa hiç şüphesiz sofraya gelecek olan ürün de o kadar ucuz olacaktır. Bu dengeyi kurnak hepimizin bildiği gibi Tarım Bakanlığının bir görevidir.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Trakya’da bu sene çiftçinin zarar ettiği herhangi bir ürün var mı? Ben de bir soru sormuş olayım.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Bakanım, ben Lüleburgazlıyım ve elli yıllık çiftçiyim, ben bu seneki kadar zararı hiç görmedim.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Hangi üründe zarar ettiniz?

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Buğdayda.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Buğdayda.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Buğdayda şu anda zarardayız.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Bir maliyetlerinizi çıkarır mısınız?

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Söyleyeyim, evet. Yapabilecek mi arkadaşlar?

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Yaparlar.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Değerli arkadaşlar, 45 kilogram üre gübresi dekar; 3 defa atıyoruz, on beşer kilodan. 20 kilogram, 25 kilogram fosforlu gübre, “20.20” dediğimiz yahut “15.15” dediğimiz gübre; bunun fiyatı da şu anda 5,5 lira değerli arkadaşlar, ürenin de fiyatı 10 lira. Tohum atıyorsunuz, tohumun kilosu 5,5 lira Sayın Bakan; 25 kilo tohum atıyorsunuz. Yapılıyor mu işlemler arkadaşlar? 1 dekara 7 litreyle 10 litre arasında mazot tüketimi olur. Bugün mazotun fiyatı belli, 8,5 lira; 10 litre yaksanız dekar başına 85 lira maliyet yapıyor Sayın Bakan. Ben burada yaptım, topladım da size söylüyorum bunları, kafadan atmıyorum. Bunun yanına 45-50 lira hasat makine ücretini ve ayrıca bu “herbisit” dediğimiz yani zirai mücadele dediğimiz ilaçlamaları da eklerseniz dekar başına -50 lira-bunun rakamını söyley misiniz bana?

Şimdi, Karadeniz Bölgesi’nde biliyorsunuz bizim deniz ürünlerimiz en çok palamut ve hamsi. Karadeniz Bölgesi’ndeki nehirlerin hızlı bir şekilde akmaları suya kavuştuğu yerde, denize kavuştuğu yerde muazzam bir bulanıklık yaratıyor. Sayın Bakan, küçük balıklar daima kıyıya yakın yerlerde yaşarlar; derin denizde, derin bölgede, orta denizlerde yaşayamazlar. Kıyı bölgelerindeki bu bulanıklıklar maalesef küçük balıkların hepsini oksijensiz bırakıp mahvediyor. Bu Mavi Akım’da, Trakya bölgesine giren boru hattından yapılan işlemlerde o bölgedeki kil tabakasını bir defa ayağa kaldırdılar denizinin içinde, o tabaka bugün hâlâ tamamen çökmedi, devam ediyor. Karadeniz hamsisini o tabaka mahvetmiş durumda şu anda.

Sayın Bakan, Trakya’da longoz ormanları var biliyorsunuz, İğneadamızda. Longoz ormanları sürekli olarak... Demirköy ilçemizin atık suyunun hiç arıtılmadan derelere deşarj olması sonucu bu derenin suyunun direkt olarak longoz ormanlarının bulunduğu sahaya yayılması longoz ormanlarını bitiriyor. Biliyorsunuz, dünyanın en büyük 2’nci longoz ormanı burası; turizm açısından son derece önemlidir.

Istranca ormanlarıyla ilgili büyük sorununuz var Sayın Bakan. Biliyorsunuz, Istranca ormanları dünyanın en güzel meşe ormanlarıdır. Sayın Bakan, bizim longoz ormanları... Arkadaşlar, Sayın Bakana çok şey soruyorsunuz, bizi dinlemesine mâni oluyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Istranca ormanlarındaki problem nedir?

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Taş ocakları.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Sayın Milletvekilim, Türibi Bey, müsilağa ilgili olursa çok seviniriz çünkü burada Kırklareli’nin, Trakya’nın bütün problemlerini...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Başkanım, müsilağın temeli zaten kirlilikten kaynaklanıyor.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Tabii, kirlilik ama konumuz...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Biz de kirlilikten bahsediyoruz. Ergene’nin kirliliği, Istrancaların kirliliği, Karadeniz’deki longoz ormanlarının kirliliği, bunların hepsi birbirine bağlı.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Bizim bugün 11’inci toplantımız, İlhami Bey 11 toplantıda Ergene’yi gündeme getirdi. Dolayısıyla bütün detaylarıyla konuşuldu.

Buyurun.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Başkan, müsaade ederseniz ben konuşayım, sorularımı da sorayım.

Teşekkür ediyorum.

Burada 4 tane büyük kapasiteli çimento fabrikası var, 1 tane kireç fabrikası var. Bunların hepsi taş madenini Istranca ormanlarından alıyorlar, Istranca dağlarından alıyorlar. Sayın Bakan, Istranca’ya yağın yağmur şu anda bu taş ocakları yüzünden yerin altına emilemiyor. Bu bitki örtüsü bozuldu artık, emme olayı kalmadı. Onun için yağın yağmurlar, seller hâlinde sürekli olarak derelere, dereler de o bölgeden alıp Ergene’ye getiriyor ve neticede Marmara’ya veyahut da Ege Denizi’ne gidiyor bu kirlilik. Bunların büyük bir problem olduğunu sizinle paylaşmak istiyorum. Sayın Bakan, özellikle bu Istranca ormanlarındaki taş ocaklarının belli bir alanda, belli bir yerde yapılmasında büyük fayda var çünkü her taraf taş ocağı oldu.

Biliyorsunuz, bizim Trakya’da tarımsal arazi birinci sınıf arazidir. Bu birinci sınıf araziye maalesef biz sanayi fabrikalarımızla mahvediyoruz. O kadar mahvediyoruz ki 2 bini geçti artık büyük sanayi fabrikaları. Buraya sadece sanayi fabrikaları gelmiyor Sayın Bakanım, o sanayilerin getirdikleri betonlaşmayla kalmıyor bu iş, aynı zamanda yollar da bu arazinin üzerine yapılıyor, aynı zamanda şehirlerin genişlemesiyle binalar da yine bu arazinin üzerine yapılıyor, aynı şekilde binalara ulaşmak için gidilecek olan yollar da bu arazi üzerinde yapılıyor. Yani böyle bir araziye gözümüz gibi kullanmamız gerekirken biz maalesef hovardaca harcıyoruz.

Biliyorsunuz, bu arazinin üzerinde Trakya’nın en dar yeri 50 kilometredir. Sayın Bakanım, Kuzey Marmara Otoyolu burada -duble yol- D100 dediğimiz, E5 dediğimiz duble yol burada, E80 dediğimiz otoban burada, Kınalı’dan çıkıp da İpsala’ya giden duble yol yine burada. Artık o arazideki tarla yollarını da vesaire yollarını da hesaba katmıyorum. Bunun yanında Edirne’den kalkıp Halkalı’ya giden demir yolu burada, bunun yanında yine Halkalı’dan gelen veya Halkalı’dan kalkıp Edirne’ye giden hızlı tren

demir yolu da burada. Şimdi, bu olay bizim Avrupa'yla olan ilişkilerimizi, ticaretimizi karşılamak için. Peki, ben çok merak ediyorum. Avrupa'yla olan bu ticaretimiz bin kat artarsa yol genişliği de bin kat artacak demektir. Biz o Trakya'da 1 metre yoldan başka bir şey bulamayacağız Sayın Bakanım, böyle bir felaketle karşı karşıya Trakya.

Ben özellikle şunu sormak istiyorum: Ergene Nehri'ne akıtılan bu zehirli su ne zaman temizlenecek? Bunun için ciddi bir proje var mı? Marmara'ya derin deşarjla... Bu bir çözüm değil Sayın Bakanım, bunu siz de biliyorsunuz, bütün Türkiye de biliyor. Ayrıca bunun hepsi Marmara'ya gitmiyor; sayın arkadaşlar, bir kısmı da Ege Denizi'ne gidiyor. Ege Denizi'ne gitmesinde şöyle bir problem de var: Ege Denizi'nde Marmara gibi sadece kendi suyumuz yok, orada Yunanistan'la, Balkan ülkeleriyle paylaştığımız bir su var. Yarın bir gün özellikle Yunanistan bu konuda bizi Avrupa mahkemelerine şikâyet edecektir. Bu şikâyet sonucunda da Türkiye mahkûm edilecektir. Biz bu mahkûmiyetten büyük çapta bedel ödeyeceğiz. Onun için bunun tamamen arıtılıp, yatağına suyun bırakılıp oradan da bu arazinin sulanmasında büyük fayda var diyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Tabii, Türedi Bey, arkadaşların hesap yaptığı konu şu: Geçen yıl. Bugün çiftçimizin bir endişesi var mı? Ben bu maliyetlerle ekip biçersen yarın karşılığını alabilir miyim? Böyle bir endişe var elbet. Biz de özellikle sahada çiftçimize diyoruz ki “Ya, siz ekin, biçin, biçmeye devam edin, biz hem Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde hem de daha öncesinde sizin emeğinizi yere düşürmedik, düşürmeyeceğiz.” Ama geçen yıl itibarıyla bizim açıkladığımız fiyat 2,25 yani haziran ayında açıkladığımız fiyat 2 bin 250 lira; çiftçinin maliyeti 1.700 lira. Piyasalarda ister istemez -dünyada bir pandemi dönemi yaşıyoruz- çiftçinin lehine bir fiyat oluştu; 2,5; 2,7; 3'lere kadar çıkan fiyatlar oldu. Yani burada, Türkiye'de “Bu sezon itibarıyla, bu hasat dönemi itibarıyla ben zarar ettim.” diyen çiftçimiz yok, olmaması gerekir.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Şimdi, Sayın Bakanım, oradan aldığı parayı yatırım yapacak tekrar, gübreyi 10 liradan alacak, bu bir zarardır.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Şimdi, burada biz gübre desteklerini artırdık mümkün mertebe. Yeterli mi? Değil. Elimde olsa çok daha fazlası veririm ama çiftçimize moral vermek, motivasyon vermek en önemlisi. Bakın, bugün 3 lira fiyatla hangi çiftçimize giderseniz gidin 3 liradan satacağını bilse bu ürünün hepsini üretir. Maliyetinin ne olduğu önemli değil şu anda, gübrenin maliyetinin. Elbette yüksek, geçmişle karşılaştığımız zaman yüksek, bunu da kabullenmemiz lazım ama şu anda da dünyada çok büyük bir sıkıntı olduğunun da farkında olmamız lazım. Ülke dışı açık bir ülke yani ithalat kapısı ve ihracat kapısı açık bir ülke olduğu zaman fiyatlar yurt dışındaki emtia fiyatlarına aynen yakınsıyor. Ürenin ham maddesi doğal gaz ve doğal gaz da açığını verdiğimiz bir ürün biliyorsunuz. Yurt dışında fiyat nerede oluşuyorsa Türkiye'de de benzer bir şekilde oluşuyor. Biz birçok tedbir de aldık.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Bakanım, yurt dışında çiftçiye tamamen aksettirilmiyor bu. Ayrıca doğal gaz en pahalı hangi ülkededir?

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Doğal gaz şu an yani tüketici bazında bakarsanız Türkiye o...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Türkiye'de Batı'ya göre pahalı değil mi?

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – Tüketici bazında en ucuz o yani bu, tabii, Enerji Bakanının vereceği bir cevap ama şunu söyleyeyim: Bakın, DAP 20.20 ve 15.15, bunların da ihracatını kayda bağladık ve 12 Ekim tarihinde de tüm gübrelerin ihracatını kayda bağladık. Yani böyle sert tedbirler almak durumunda kalıyoruz Türkiye’de üretilenlerde. Ama bugün itibarıyla dünyada yaşanan, gerçekten yüzde 200’e, 300’e varan hakikaten fiyat artışları var. Bunun geçici olduğunu kabul etmek lazım ama bu geçici ortamda da çiftçimize hep beraber bizim moral veriyor olmamız lazım. Üretime devam etsinler, bugünkü maliyetleri neyse ona göre onların maliyetleri karşılanacak. Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından her zaman olduğu gibi üretici dostu politikalarla hasat döneminden önce fiyatlarımızı açıklayacağız, dünya fiyatları ve dünya fiyatlarının üzerinde fiyatlar açıklayacağız.

Dün Genel Başkanınız Sayın Kılıçdaroğlu bir şeyler söyledi. “Siz 2.250’den aldınız ama şundan ithal ettiniz.” filan gibi bir şey dedi. Yani bakın, 2.250 bir baz fiyattı ve o gün itibarıyla verdiğimiz fiyat dünya piyasalarının üzerinde bir fiyattı ama şunu unutmayın, aradan üç, dört ay geçmiş kasım ayına gelmişsiniz, kasım ayında benim haziran ayında açıkladığım fiyatla karşılaştırmamanız gerekiyor. Dünya bir pandemi sarmalının içerisinde.

Bu arada elinde malını tutan çiftçimiz oldu mu? Oldu. Onlar da zaten kazandı. Gittiler, piyasada 2,5 liradan 2,7 liradan, 3 liradan mallarını sattılar. Burada önemli olan regülasyonu doğru yapmak. Toprak Mahsulleri Ofisimiz doğru bir regülasyon politikasıyla çiftçisini hiç üzmedi, bundan sonra da üzmeyecek merak etmeyin. Faaliyetlerinin arttığının çok farkındayız, bununla yatıyoruz, bununla kalkıyoruz ama elimizde olan şeyler var, elimizde olmayan şeyler var, özellikle dünyadaki bu emtia fiyatlarının artışı...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Çiftçi 25 kuruşa buğdayını satamadığı gibi alamıyor da, alamadığı için de rekor muazzam bir şekilde düşecek. Bunun bedeli herkesi vuracak.

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – İşte bununla ilgili çeşitli destekleri açıklıyoruz, açıkladık, açıklamaya da devam edeceğiz yani.

Bu taş ocakları meselesi... Istanca ormanları özelinde taş ocaklarının durumunu bilmiyorum ama genel itibarıyla şunu söyleyeyim: Türkiye’de ormanlık alanlarda madenlere verilen izinler, gelişmiş ülkelere göre belki onların onda 1’leri seviyesinde yani Türkiye’nin orada gidecek çok yeri var. Biz özellikle yeni bir şey yaptık; “(3) kapalı orman” “(2) kapalı orman” “(1) kapalı orman” tabiri getirdik. (3) kapalı ormanda çok değerli yani 4’üncü grup maden dediğimiz bir şey olmazsa asla ona müsaade etmiyoruz. Yani mermer, taş ocağı, şu bu, (3) kapalı ormanı kesip taş ocağı açamaz orada, açma ihtimali yok ve kesinlikle bizden geçmez bu izin, bunu bütün piyasa da biliyor. Ha, taş ocağına ihtiyaç var mı? Var ama o, o zaman bozuk orman alanları veya kamunun başka alanlarında yapılmak durumunda. Yani çok kıymetli bir metal veya çok kıymetli bir maden olmadığı sürece bizim kapalı ve yoğun ormanlık alanlarda bir izin vermemiz söz konusu değil, bu izinlerin hepsi dönüp dolaşıp en nihayetinde orman izni olarak önümüze geliyor, arkadaşlar bu hassasiyetle çalışıyorlar.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Verilen izinlerin sadece dörtte 1’i şu anda faaliyette Sayın Bakanım. Almış izin fakat açılmamış, dörtte 3’ü duruyor hâlâ.

Sayın Bakan, bir şey daha söyleyeceğim. Gübre fabrikalarımız çalışmıyor, dışarıdan gübre ithal ediyoruz, çiftçiye 10 liraya gübre satıyoruz ve Türkiye’de bir defa gübre karaborsada Sayın Bakanım. Gübreyi şu anda alıp, deposuna koyup satmayan bir sürü insan var. Böyle şeylerle karşı karşıya kaldık.

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – Bunların denetimlerine de devam ediyoruz yani hem Ticaret Bakanlığı olsun hem biz olalım, denetimlerine devam ediyoruz. Gelen şikâyetlerin hepsini değerlendiriyoruz, değerlendirmeye de devam edeceğiz.

Şimdi, sizin yaptığınız bir hesaba geleceğim. Ergene Nehri'nden yıllık ortalama akım 1,65 milyar metreküp; bu suyu içme suyu kalitesine veya tarımsal kaliteye getirelim -keki bir şekilde yok ettiğimizi varsayıyorum- teorik olarak buradaki arıtma maliyeti 800 milyon euro. Dediniz ya “450 milyon buğdaydan ek kazanç var.” Tamam, bu kazanç vardır da arıtma maliyeti de kabaca 8 milyar lira. Yani bir yerden 400-500 gelecek...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Suyun tamamını kullandığınızda.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Yani bu suyu tarımda kullanırsak...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Tamamını kullandığınızda.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – ...başka bir yerde kullanırsak veya başka bir şekilde değerlendirsek başka ama. Bugün itibarıyla doğadaki suların yüzde 70'ini tarımda kullandığımızı varsayarsak tarımda bu iş fizibil çıkmıyor, başka bir çare bulmak lazım yani bunun hepsini toparlayalım, şey yapalım. Yani o yüzden arkadaşlara ben debiyi sordum, bu debi yüksek debi.

Maliyetleri zaten söyledik. Bugün itibarıyla çiftçimizin maliyeti oluşmadı çünkü hâlâ maliyetlerdeki artışlar devam ediyor, oluştuktan sonra da bakacağız ama biz çiftçimizi destekleme kararındayız, kararlılığımızda, üretim için çok önemlidir. Çiftçimizi de hiç üzmeyecek şekilde, fiyatlar 3 liraysa 3 lira, 5 liraysa 5 lira, 10 liraysa 10 lira, neyse maliyeti, maliyeti karşılayacak şekilde biz bu işin içerisinde olacağız.

Finansmanla ilgili bazı şeyler var, bunları da hem Tarım Kredi Kooperatifleri hem de Ziraat Bankasıyla konuşuyoruz. Bu alanda, özellikle böyle bir dönemde çiftçimizi biraz daha nefeslendirmeleri, ihtiyaçlarında işletme kredisi kullandırımları konusunda da bankalarla da -başta Ziraat Bankasıyla- ve Tarım Kredi Kooperatifleriyle de konuşuyoruz.

Teşekkür ediyorum.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Şimdi, Sayın Bakanım, burada bir anlaşılm da... “226 milyon metreküp” dediniz ama “Meriç’le beraber” dediniz. Şimdi, sadece Ergene’ye “1,7 milyar metreküp” diyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Arkadaşlardan gelen şey bu; 1,65 yıllık potansiyeli. 1 milyar metreküp desen bile 50 euro sentten -bunu membrana soktuğun zaman 50 euro sentin altına gelmiyor Tütabi; ben teknik bir adam değilim ama öğrendim bu kadar tekniği- 500 milyon euro yani 5-6 milyar liradan aşağı buradaki suyu arıtıp tarıma veremeyiz bu mantıkla.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Bizim de bahsettiğimiz, en basit geliri olan buğdayın... Bu, buğday değil de başka sebze de olabiliyor, meyve de olabiliyor, o zaman zaten 10 kat artıyor Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Sebze, meyveye gidilirse belki olabilir yani buğday hesabıyla çıkmaz bu.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Hayır, en basiti bu kadar diyorum ben.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Yani buğday hesabıyla çıkmaz. Ama tabii, bugün çiftçimize de gidip “Ya, ben 5 liraya size su vereceğim.” dediğiniz zaman da bununla üretim yapmak istahında olan kimi bulacağız? Yani bunun bir kısmını sübvanses etsek dahi çok ekonomik ve fizibil çıkıyor.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Bakanım, çiftçiye suyu bedavaya verin.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Buradaki o tuzluluk sebebiyle bu deşarj çözümü bulunmuş, bundan dolayı derin deşarj çözümüne gidilmiş burada.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Suyu çiftçiye bedavaya verin, Türkiye yine kârlıdır. O konsolide bütçe vasıtasıyla Türkiye orada yine kârlı çıkar.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ederim.

Şimdi İstanbul Milletvekilimiz Sayın Ali Şeker...

Buyurun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sayın Bakan, değerli bürokratlar; müsilaj sorunu, Tarım Bakanlığını hem tarımsal kirlilik yükü nedeniyle bunun oluşumunda muhatap alırken, bir yanda da gıda güvenliği açısından -balıkçılık- halk sağlığı açısından da yine sizin alanınıza giriyor.

Özellikle Gemlik tarafına gittiğimizde, bir arıtma tesisi, hemen yanından zeytin kara suyu akıyor, derenin hemen yanı başında. Orada bir başka sorun -Türabi Bey bahsetti ama- “Sadece Velimeşe kaldı, diğer yerler tamam.” diyoruz ama biz gittiğimizde ki siz de gittiğinizde mutlaka görmüşsünüzdür, simsiyah akan, kokan bir nehir ve insan yanına yaklaşmıyor. Yani madem bütün bağlantılar yapıldı, arıtmadan derin deşarja veriliyor çıktılar, bu niye hâlâ simsiyah akıyor, niye hâlâ yanına yaklaşılamayacak kadar kokuyor? Ki bunu Velimeşe dışındaki bölgeler için söylüyorum, hadi orası istisna olsun.

Bir başka sorun -Rıdvan Bey de bahsetti- derin deşarjın olduğu yerde ağır metallerle ilgili binlerce, on binlerce katı yüksek çıkıyor normal deniz suyuna göre. Bu da şunu gösteriyor: Sanayi tesislerinin arıtmalardan da geçmiş olduğunu farz etsek bile, bu ağır metallerin hiçbir şekilde tutulmadığı, kendi tesislerinde kimyasal arıtmaya tabi tutulmadığı da ortaya çıkıyor. Bu yönüyle de Marmara ciddi zarar görüyor. Bu, uzun vadede balıkçıların çok daha sıkıntı yaşamasına yol açacak, sağlık açısından da ciddi sıkıntılara yol açacak. Tekirdağ’da üniversitemiz istavritle ilgili, bağırsak florasında bakterilerle ilgili bir çalışma yapmıştı. Yine, benim kendi tespitim vardı; 97-98 yıllarında, hamside “fotobakteri” dediğimiz bir grup, ışıktaki ortaya çıkan, hatta bu strafor olayları falan ondan sonra gündeme geldi, FDA’nın balıkçılıkla ilgili standartları alındı; o zaman işte bu konu yani balık nasıl satılmalı, nasıl korunmalı, nasıl muhafaza edilmeli, bunlar gündeme gelmişti o dönemde bu Marmara hamsisindeki kirlilikten dolayı. Erken avlanan dönemde ve güneşte tutulan balıklarda biz zehirlenme görüyorduk, histamin zehirlenmesi. Bu, “tuna balığı hastalığı” diye daha önce literatürde olan hastalığın Türkiye’de görünür şekli oldu. Bu da bu bakteriyel kirlenmenin, Marmara’ya çok yoğun kanalizasyon deşarjının bir sonucu olarak bir sıkıntı yaşattı ama korunarak uygun bir şekilde tüketilirse bir zararı olmuyor. Ama erken dönemde, güneşte de pazarda da işte sıcaklarda açıkta satıldığında biz bunu yaşadık; sadece 97-98’de değil, daha sonra 99’da da yaşadık depremin hemen akabinde. Bunları zamanında Sağlık Bakanlığına bildirmiştik ta o dönemlerde. Yani biz burayı kirllettikçe oradan beslendiğimiz balık olsun, diğer midyeler olsun, onlar üzerinden bize tekrar bir zarar verebiliyor.

Bir başka sorun; bu algler, müsilajda şu anda ortaya çıkan görüntü görsel olarak zarar verdi, işte alt tabakalara ışığın geçmeyişi olarak zarar verdi, balık ölümleri ve midyelerin ölümü şeklinde zarar verdi. Ama bu toksik alglerle ilgili çok ciddi bir riskten bize bahsetti buraya gelen öğretim üyesi arkadaşlar, özellikle Muharrem Bey; İstanbul Üniversitesinden zannediyorum. O toksik algler eğer başlarsa, insanlar ne denize girebilecek ne oradan bir şey yiyebilececek, böylesi bir risk var. Bu konuda alg kültürünün oluşturulmasının ve bu koleksiyonun toplanmasının, denizlerimizde, akarsularımızda, göllerimizde hangi algler var ve normal durum ne, neler artıyor, bunları yakın izlemenin önemli olduğunu ifade etti ve özellikle bazı bölgelerdeki toksik alg sorunlarının dünyanın değişik ülkelerinde çok ciddi sağlık sorunlarına yol açtığını... Bu konuda Bakanlığınızın bir tedbir alması, ileride yaşanabilecek bir şeyin önceden önünün kesilmesi açısından, erken farkına varılması açısından da önemli.

Bizim burada yapmamız gereken, bu kadar yoğun atık var ve bu atıkların çevreye bir yük olarak bırakılmaması... Yani sanayici kendi imalatını yaptıktan sonra bu imalatın neticesindeki o kirliliği kamuya yüklememeli, çevreye yüklememeli, tarımın sulama suyuna yüklememeli. Bu konuda şu ana kadar yapılanlar yeterli değil ki gerek Susurluk'ta olsun gerek Nilüfer'de olsun gerek Ergene'de olsun, biz bu sıkıntıları hâlâ yaşamaya devam ediyoruz. Bunu mutlaka gözden geçirip bu denetimleri sıkı bir şekilde artırmak gerekiyor.

Bülent Şık, 2011-2016 yılları arasında, Ergene, Kocaeli, Antalya bölgelerindeki tarımsal sulamada kullanılan suların zehirlenmesi, pestisitlerin, ağır metallerin bu sular üzerinden tarım ürünlerine ve insan sağlığına etkileriyle ilgili bir araştırma yapmıştı. Sağlık Bakanlığından biz bunu istedik, Sayın Başkan talep etti zannediyorum. Siz bunların sonuçlarıyla ilgili bilgi sahibi misiniz, onlarla ilgili bir tedbir aldınız mı, bir önlem aldınız mı? Bunu da sormak istiyorum.

Bir de aşırı avlanmanın getirdiği sıkıntılar var. İşte algleri tüketecek olan balıklar var, küçük balıklar özellikle ve o balıklar çok aşırı avlandığında bu alglerde anormal bir artış olabiliyor ve bu da müsilaın bir sebebi olarak gözleniyor. Özellikle göç eden balıklar değil de yerel balıklarla ilgili bir kota, gerektiğinde balıkçılara destek konusunda, özellikle aile balıkçılığına destek konusunda bir çalışmanız olacak mı?

Bu gırgır türü avlanan balıkçıların, özellikle o büyük hacimli avcılığın diğer küçük balıkçıların havuzundan da ciddi manada balık eksilttikleri ortada. Yani özellikle iç deniz olan Marmara'da bu kadar yoğun avlanmamaları konusunda bunlarla ilgili bir kota çalışması düşünüyor musunuz?

Bir başka problem de burası -bu fotoğrafı ben kendim çektim, şöyle size elden uzatabilirsek- Istranca, Kuzey Ormanları dediğimiz bölge; Halkalı-Havalimanı arasındaki metrodan çıkan beton atıklar ve hafriyat atıkları maalesef ormanı...

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Neresi burası?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Burası, Arnavutköy ile Eyüpsultan arasında daha önce kaçak döküm yapılan bir yer. Çok küçük bir alanda kaçak döküm yapılmış, şimdi o kaçak döküm yapılan yerde sanki sizin de izniniz varmış gibi ifade ettikleri... “Orman Bakanlığı izin verdi.” şeklinde bir cevap gelmişti bana. Orada orman betona gömülüyor, canlı orman betona gömülüyor resmen ve ormanın bir kısmı kesilmiş, bir kısmı da canlı canlı o beton atıklarla yok ediliyor. Yani buna müsaade etmemek gerekiyor, bu bir çevre katliamı. Hani taş ocağıdır, boşluktur, bunlar doldurulur, bu anlaşılabilir ama orada canlı ormanın üzerine bunun dökülmesi kabul edilebilecek bir şey değil; bence, yerinde de gördüğünüzde hak vereceksiniz diye düşünüyorum çünkü taş ocaklarıyla bu ormanları yok ettirmememiz lazım. Orman vasfını kaybetmiştir, tekrardan orman hâline getirilecektir, üzerine kapak toprağı konacaktır falan. Böyle bir şey belki olabilir ki hiçbir alanı, orman vasfını da kaybetse bu amaçla kullanılmamak gerekir diye düşünüyorum. Bu konuda da ormanların ciddiyetle korunması konusunda daha çok sorumluluk üstlenmeniz gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Evet, Ali Bey'e ben de teşekkür ediyorum değerli katkıları için.

Zeytin kara suyuyla ilgili olan konuda, zeytin kara suyunun aslında atığı, diğer atıklara göre biraz daha masum yani neredeyse gübre olarak kullanabileceğiniz bir şey.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – “Daha büyük zarar veriyor hacmine göre.” dediler.

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – Yani senelerce bu tartışıldı oksijen ihtiyacı açısından ama oksijen ihtiyacı açısından “Ya, bu kesinlikle arıtılmalı.” filan dendi. Bu arıtma meselesi, tabii, sanayici elbette doğaya şeyi bırakmamalı ama hem...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Atık.

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – Doğru, atık bırakmamalı ama kamu olarak bizim de doğru şeyleri onların önlerine koyup şey yapmamız lazım. Mesela senelerce, işte, bu zeytinyağı tesislerine dendi ki “Ya, ters ozmozlu arıtma yapacaksınız.” Tesisler o zaman 100 bin liraydı, ters ozmozlu arıtma sistemi 1 milyon liraydı yani tam 10 misli bir arıtma ve hakikaten rantabl değildi. Bakıyoruz, o dönemde Yunanistan mesela kireç kuyularıyla çözdü, bazı şeylerle çözdü. Sonra Türkiye’de o noktaya geldi yani beş on senedir o noktaya gelindi. O günlerde, yirmi sene kadar evvel ben bu işin gübre olarak kullanılabileceğini savunmuştum. Hakikaten Bakanlıkta o noktaya geldi, belli şeylerden geçtikten sonra gübre olarak kullanılabiliyor ama tabii, zeytin kara suyunun da direkt doğaya da alıcı deşarj ortama hiçbir işlem yapılmadan bırakılması doğru değil.

Ergene’nin değerlerinde tabii ki istenen noktada değiliz ama değerlerde iyileşme var. Tedbirlerin önemli ölçüde tamamlanmasının ardından biz orada eski görüntüleri, o gözümüzün özlediği görüntüleri inşallah göreceğiz diye düşünüyorum. Burada, 1997 ve 1999’lu yıllardan bu yana balık işinde birçok şey değişti. Her hafta balıkla alakalı analiz yapılıyor ve herhangi bir olumsuz sonuç çıkmadı. Algler ve bazı alglerin ürettiği biyotoksinleri de rutin olarak -sadece Marmara’da değil, tüm denizlerimizde- akredite laboratuvarlarda biz bunları analiz ediyoruz. Marmara’da balıkçılıkta saydığımız üzere pek çok kısıtlama ve yasak var. Yeni kurallara ihtiyaç olduğunu tespit edersek bu kuralları getiririz ama şu aşamada yeni yasaklamanın Marmara’ya çok büyük bir fayda sağlamayacağını düşünüyoruz. O anlamda yeni yasaklamalardan yana değiliz.

Bu göstermiş olduğunuz Arnavutköy’deki şeyi araştırarak arkadaşlar. Yani Türkiye’de maden izinlerine baktığınız zaman binde 4,9 ormanlarda verilen maden izinleri. Bir de tabii, bu katı atık depolamayla ilgili çok ciddi talepler var. Yani biz bunun önünü açsak tüm Türkiye’den inanılmaz derecede bir talep gelecek ama katı atık depolamasıyla alakalı biz, şu anda sadece belediyelere bir şey yapabiliyoruz. O da sizin söylediğiniz gibi çukur, bozuk ormanlar veya eski taş ocağı ve benzeri yerlerde bazı düzenlemeler yapılmasına şey var. Gönül, tabii, bunları da belki istemez ama büyükşehirlerde maalesef atıkların da bir yerlerde depolanması gerekiyor. Buraları da belli oranda katı atıkların depolanması ve üzerinin de ağaçla kaplanması yöntemiyle gene buralarda doğaya kazandırma cihetine gidiliyor.

Biz, müsilağ sebebiyle 7 ilde, 23 bölgede izleme başlattık ve bu izlemelerimiz devam ediyor. İnsan sağlığı yönüyle biz bir risk olmadığını düşünüyoruz.

Evet, teşekkür ediyorum Ali Bey.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Evet, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Kocaeli Milletvekilimiz Sayın İlyas Şeker.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; sunumlarınızdan dolayı öncelikle teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Şimdi, burada... 10’uncu toplantı mı demiştiniz Başkanım?

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Evet.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bu toplantılarda gerek kurumlardan gerekse üniversitelerimizden bilim insanlarını dinledik ve ağırlıklı olarak da bu müsilağın kaynağı da denizdeki kirlenme olarak söyleniyor. Bu kirlenmenin de kaynakları şunlar: Sanayi kaynaklı kirlenmeler var, konut, evsel atıklar kaynaklı kirlenmeler var, bir de tarım alanlarındaki ilaçlama ve gübreden kaynaklı kirlenmeler var. Tabii, burada, özellikle “Topraktaki kullanılan gübreden dolayı oluşan kirlenmenin önüne nasıl geçebiliriz?” diye düşünüyorum.

Şimdi, bizde maalesef genellikle tarım geleneksel yöntemlerle yapılıyor yani bilimsel yöntemlerle tarım çok az oranda diye biliyorum. Örneğin -az önce de konusu geçti- özellikle yurt dışı kaynaklı gübre fiyatlarının yoğun bir şekilde arttığını görüyoruz, bölgede bizim de karşımıza çıkıyor bunlar. Şimdi, bir gübre kullanımı var, bu gübre kullanımıyla bir tarlaya gübre atılıyor -işte, 20.20 atıyor veya 15.15 atıyor veya başka bir gübre atıyor- ama o gübre gerçekten o tarlanın ihtiyacı mı, değil mi? Bu konuda bir netlik yok. Köylü bunu bilmiyor, vatandaş, çiftçi bunu bilmiyor çünkü toprak tahlillerini yaptırmıyor. Toprak tahlilini yaptırmadığı için atmış olduğu gübre büyük bir ihtimalle tarlayı çoraklaştırıyor veya verimsiz hâle getiriyor, gereksiz bir harcama da yapmış oluyor. Bunun önüne geçmek için mesela Tarım il müdürlükleri aracılığıyla bir hedef konulabilir mi? “Her yıl, en az, mevcut tarımda kullanılan arazilerin yüzde 20’si, yüzde 30’u veya önümüzdeki üç yıl içerisinde, beş yıl içerisinde tahlili yapılmamış hiçbir tarım arazisinin kalmayacağı.” şeklinde bir değerlendirme yapılabilir mi, bir hedef verilebilir mi?

Bununla birlikte, çiftçiye de teşvik etmek için “Toprak tahlilini yaptırmış olan çiftçiye desteklemelerde 3 lira, 5 lira, 50 kuruş her neyse fazla ödeme yapılacağını söyleyip köylüyü de çiftçiye de bu anlamda teşvik edebilir miyiz?” diye aklıma geldi, bunu size sormak istedim Sayın Bakanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bu anlamda, özellikle Tarım il müdürlükleri aracılığıyla köylümüze biraz da eğitim çalışmaları yapmak lazım. Gerçekten bu konuda ciddi eksiklikler var. Bizde çok, böyle yoğun bir tarım yok ama Kandıra bölgemizde, Karamürsel bölgemizde -Kocaeli olarak- ciddi anlamda da tarımsal faaliyetler var ama maalesef bu konuda çiftçimiz biraz gevşek, çok da ilgilenmek istemiyor ama bu, işte, desteklemelerle belki teşvik edilebilir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI BEKİR PAKDEMİRLİ – Evet, İlyas Bey ben de katkılarınız için teşekkür ediyorum.

Tabii ki güzel saydınız, sanayi, endüstriyel ve tarım atıklarına nasıl şey yaparız yani yük toplamda Marmara’da yüzde 10’un altında gözükse bile bunu da nasıl aşağıya çekeriz diye hep beraber bir hedef koymamız lazım, bunun etrafında da çalışmamız lazım.

Fazla gübre kullanımıyla alakalı, refahın artışıyla beraber gübreye, ilaca erişim de ister istemez artıyor ve “Bunu daha fazla kullanırsam daha fazla ürün elde ederim.” gibi yanlış bir bakış açısı olabiliyor çiftçimizde. Burada daha fazla eğitim kesinlikle şart. Bizim Tarım il, ilçe müdürlüklerimizin şeyleri... Biz “KPI” diyoruz ama anahtar performans göstergeleri var yani aşağı yukarı 80-100 civarında anahtar performans göstergeleriyle biz her sene il müdürlerimizin performansını ölçüyoruz ve işte, birinci, ikinci, üçüncü gelenleri de bir şekilde kendi aramızda karınca kararınca ödüllendiriyoruz. Bu anahtar performans göstergelerine mesela illerde gübre kullanımıyla alakalı bir hedef koyabilir miyiz? Özellikle, 2022 için arkadaşlarıma ben net buradan bir talimat vermiş olayım, bunu bir çalışalım.

Bugün gübre kullanımı durumu Marmara kıyı illerinde hektarda 131 kilogram civarında yani 10 dönümde 130 kilogram kullanılıyor. Türkiye’de 110, dünyada 135, Avrupa Birliğinde 160, Brezilya’da mesela 267, Hindistan’da 162. Yani burada aşırı bir kullanım diğer ülkelere göre gözükmemekle birlikte dikkatli gitmekte çok ciddi bir fayda var diye ben de düşünüyorum.

Bu tahlil desteği meselesi de yani şu an 40 lira analiz başına, her 50 dekar için bir 40 lira tahlil desteğimiz var. Bu desteğin çok arttığı durumlarda da maalesef, müstahsilimizin farklı uygulamalar yaparak desteğe yakın yerlerden numuneleri götürdüğüne de müşahit olduk ama bundan vazgeçmemiz lazım yani “Ya, burada bir uygulama yaptık, yanlış bir şey çıktı.” diye bundan da vazgeçmemiz lazım. Ben toprak analizinin yapılmasının çok değerli olduğunu düşünüyorum.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) - Sayın Bakanım, bir şey söyleyebilir miyiz?

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – Evet.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Dünyanın en kıymetli üretim aracı topraktır. Sayın Bakanım, biz bu en kıymetli üretim aracını toplumun en cahil insanının eline bıraktık. Bizde böyle de bir tezatlık var.

Şimdi, babanın 2 oğlu var, birini okutuyor, başka bir meslek sahibi yapıyor. Evinde kalmak istediği, yanında bırakmak istediği çocuğu okutmuyor. Şimdi, o yüzden de böyle bir bilinçsizlik de doğuyor. Burada yine devlete büyük görev düşüyor, bu insanların elinden tutmak şart Sayın Bakanım. Bizim her köye veyahut da her büyük köye -belirli bir merkez köy olabilir- bunlara 1 ziraat mühendisi, 1 veteriner ve bunun sekretaryasını oluşturup burada istihdam etmemiz lazım.

TARIM VE ORMAN BAKANİ BEKİR PAKDEMİRLİ – Yeni gençlerimiz hakikaten çok daha iyi yetişiyorlar, inşallah daha bilinçliler... Biz de her zaman desteğiz, destek oluruz, destek olmaya da devam ederiz. Teknoloji kullanımına, ondan sonra bilgiye ulaşma çok daha açıklar. İnşallah bu verimlilikler artar. “Bu verimlilikler artmıyor.” desek, şimdi buğdayda son yirmi senede yüzde 40 verimlilikte artış var, mısırdaki yüzde 80 verimlilikte artış var, birçok alanda yani tamam, bunların bir kısmı tohumdan geliyor ama bir kısmı da iyi uygulamalardan geliyor, teknikten geliyor, doğru tekniklerden geliyor. Ya, bu topraklarda yaşayan insanlarımızı da şey yapmamak da lazım. On binlerce yıldır kadim bir kültürle üretim yapılıyor burada. O arkadaşlara cahil gözüyle de bakmamamız lazım, bu yanlış olur yani bu topraklardaki insanlara.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) - Tohum üretiliyor Sayın Bakanım. Bu yüksek verimli tohumlar gübre istiyor. Bunu her yılda aynı şekilde yapamazsınız.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Sayın Bakanım, Komisyon üyesi arkadaşlarımızın, değerli milletvekillerimizin sorularıyla yaptıkları katkılar, sizin sunumunuzla ve sorulara verdiğiniz cevaplarla yaptığınız değerlendirme için teşekkür ediyoruz; iyi akşamlar diliyoruz;

Oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.58

